

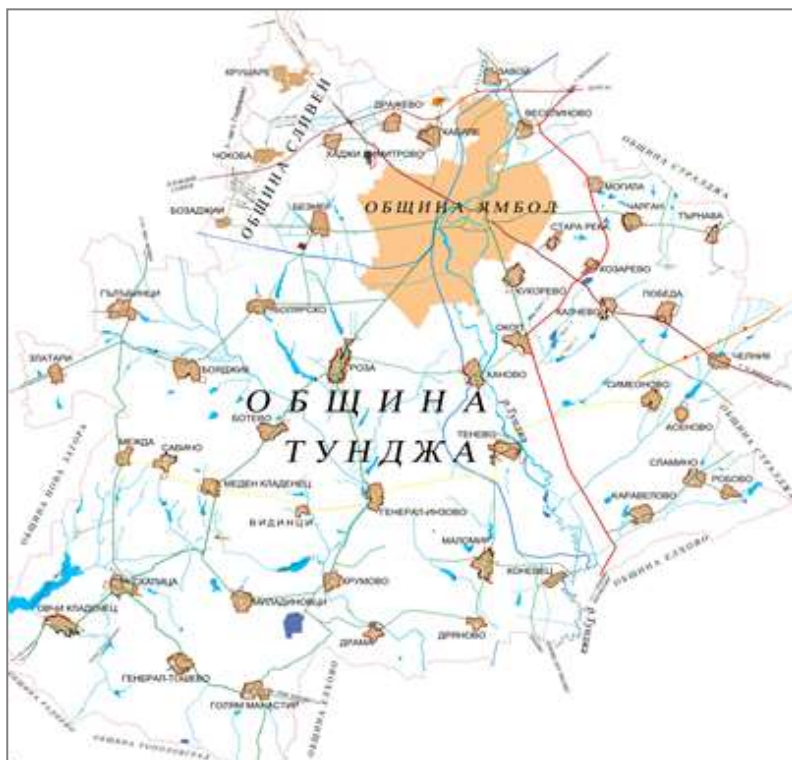
Приложение № 2 към Условието за кандидатстване

**СДРУЖЕНИЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА
ТУНДЖА-СЛИВЕН-ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА“**

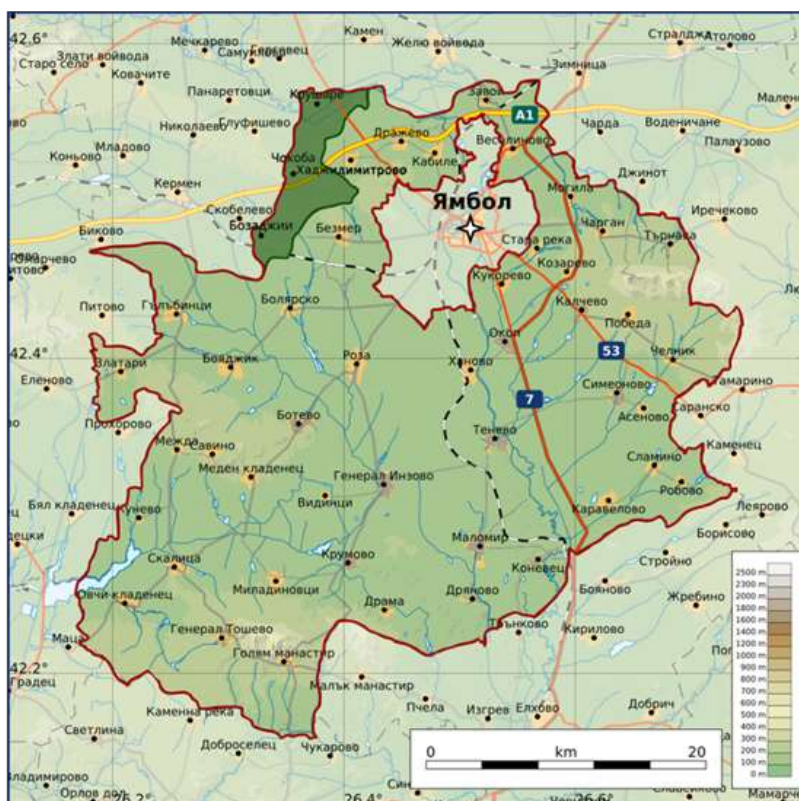
 МИГ ТУНДЖА-СЛИВЕН ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА	СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР (ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ) шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15
1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР (не повече от 2 страници)	
1.1. Информация за територията и населението на МИГ:	
- Списък на общините, обхванати от МИГ;	Местна инициативна група „Тунджа – Сливен – Долината на Тунджа“ осъществява дейността си на територията на Община „Тунджа“, област Ямбол и на част от територията на Община Сливен, област Сливен включваща селата Крушаре, Чокоба и Бозаджии.
- Списък на населените места, обхванати от МИГ;	Територията на МИГ „Тунджа – Сливен – Долината на Тунджа“ включва <u>47 населени места само от селски тип</u>, както следва: <u>От Община „Тунджа“ всички 44 населени места:</u> Асеново, Безмер, Болярско, Ботево, Бояджик, Веселиново, Видинци, Генерал Инзово, Генерал Тошево, Голям манастир, Гълъбинци, Дражево, Драма, Дряново, Завой, Златари, Кабиле, Калчево, Каравелово, Козарево, Коневец, Крумово, Кукорево, Маломир, Меден кладенец, Межда, Миладиновци, Могила, Овчи кладенец, Окоп, Победа, Робово, Роза, Савино, Симеоново, Скалица, Сламино, Стара река, Тенево, Търнава, Хаджидимитрово, Ханово, Чарган, Челник <u>От Община Сливен – 3 населени места:</u> Крушаре, Чокоба и Бозаджии.
- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.	Общият брой на населението на територията, обхваната от МИГ „Тунджа-Сливен –Долината на Тунджа“ по данни на НСИ към <u>31.12.2020 година</u> е <u>25 665 жители</u>, разпределено по населени места, като брой жители, както следва: Асеново-91, Безмер-1131, Болярско- 324, Ботево-781, Бояджик-1116, Веселиново-1361, Видинци-31, Генерал Инзово-681, Генерал Тошево-278, Голям манастир-312, Гълъбинци-285, Дражево-758, Драма-53, Дряново-84, Завой-1114, Златари-133, Кабиле-1002, Калчево-559,

	Каравелово-237, Козарево-404, Коневец-148, Крумово-535, Кукорево-1673, Маломир-636, Меден кладенец-199, Межда-137, Миладиновци-225, Могила-522, Овчи кладенец-362, Окоп-698, Победа-602, Робово-149, Роза-1157, Савино-156, Симеоново-254, Скалица-498, Сламино- 143, Стара река-407, Тенево-1364, Търнава-227, Хаджидимитрово-705, Ханово-639, Чарган-610, Челник-264, Крушаре- 2141, Чокоба-427 и Бозаджии-52.
1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ:	
Територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ възлиза на 1287,82 кв.км. Това я определя като една от големите територии, обхванати от местни инициативни групи в страната. Територията на МИГ съставлява 6,5% от територията на Югоизточен район и 1,5% от територията на Република България. Територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е с непрекъснати граници и включва цялата територия на Община „Тунджа“ (44 села) – община от селските райони на Република България и част от територията на Община Сливен (3 села: Бозаджии, Крушаре и Чокоба). Територията попада в административно-териториалните граници на две съседни области на Югоизточния икономически район - област Ямбол и област Сливен . Територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е разположена в Югоизточна България. На север граничи със села от община Сливен, попадащи в територията на други сформирани местни инициативни групи. На североизток граничи с община Стралджа. На юг територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ граничи с община Елхово. На запад има малка контактна зона с община Нова Загора, а на югозапад има малки гранични зони с общините Раднево и Тополовград. Територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е с непрекъснати граници, с общи характеристики, хомогенност и кохерентност. Карти на територията на МИГ Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа са изобразени на фиг. 1 и фиг. 2. Следва да отбележим, че територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ не включва административния център (седалище) на община „Тунджа“ – областния център гр. Ямбол и прилежащата му територия, които съставляват едноименната община Ямбол. Това произтича от специфичната териториална конфигурация и административно устройство на община „Тунджа”: липсата на собствен административен център и обединението на 44 населени места само от селски тип, които са равнопоставени от административна гледна точка. Територията на МИГ не включва и общинския и областен център гр.Сливен- град с население над 30 000 жители, към който се отнасят трите села от община Сливен - Крушаре, Бозаджии и Чокоба.	

Фиг.1 Карта на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ (административна)

Фиг.2 Карта на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ (общогеографска)

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: (не повече от 3 страници)

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

Стратегията за Водено от общностите местно развитие (CBOMP) за периода 2023-2027г. на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е разработена в рамките на изпълнение на проект № BG06RDNP001-19.610-0029 „Подготвителни дейности за разработване на местна стратегия за BOMP за програмен период 2023-2027г.“ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020г, изпълняван по договор № РД 50-55 / 17.03.2023. Актуалният финален документ на Стратегията за BOMP на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е изготвен в периода на обявления от УО на СПРЗСР 2023-2027 прием по процедура № BG06AFSP001-01.001 по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г, в съответствие с Насоките за кандидатстване по процедурата за прием.

Разработването на Стратегията за BOMP стъпваше на: **териториалния подход; партньорството от ключови заинтересовани страни** от публичния, стопанския и нестопанския сектор и основополагащия за подхода BOMP **принцип „отдолу-нагоре“**. Разработвайки своята Стратегия за BOMP МИГ Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа заложи на **интерактивния процес**. Стремещт бе тя да се припознава като своя от местните хора и организации и същите да проявяват силна воля и желание за нейното последващо изпълнение.

Изготвянето на Стратегията за BOMP премина през следните етапи:

- **Организационно подготвителен**, по време на който бе постигнато съгласие и координация относно институционалната рамка и участието на основните групи заинтересовани страни, вкл. анализ на заинтересованите страни;
- **Проучване, оценка и анализ на територията, вкл. SWOT и STEP анализи**, в резултат на което е създаден подробен социално-икономически профил на територията, описано и анализирано сегашното състояние и очертани съществуващите тенденции, както и перспективите в развитието;
- **Подготовка на Стратегията за BOMP**, на който етап с участието на основните групи заинтересовани страни бе приложен интегриран подход към разработването на CBOMP, обхващащ всички основни аспекти на развитието на територията;
- **Консултиране и финализиране на Стратегията за BOMP**. На този решаващ етап бе постигнат консенсус между заинтересованите страни за предпочитаното бъдещо развитие (визията) на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“, както и консенсус по отношение на определените цели и приоритетните насоки на развитие. Конкретизирани бяха мерки, допустими бенефициенти, допустими дейности и

разходи, критерии за оценка, финансови параметри и другите условия на Стратегията за ВОМР на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ в съответствие с идентифицираните нужди и потенциал за развитие, включително необходимостта от допълващо финансиране от други фондове и програми освен ЕЗФРСР и съобразявайки се със Насоките за кандидатстване.

Процеса на обществено информиране, консултиране и изграждане на капацитет по отношение на подхода ВОМР и разработваната Стратегията за ВОМР включваше следните публични събития и дейности, проведени в периода на подготвителния проект (март – септември 2023 г.) и в периода на прием по процедура № BG06AFSP001-01.001 (март – юни 2025 г.):

Събитие/ брой, населено място, дата на провеждане	Брой участници
Работни срещи за информиране на местната общност за процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР и за нейното консултиране - 6 броя - с. Дражево, община Тунджа – 17.08.2023, с. Крушаре, община Сливен – 17.08.2023г. , с. Кабиле, община Тунджа, 17.08.2023 с.Стара река – 25.08.2023г , с. Победа, общ.Тунджа - 25.08.2023 и с.Роза, община Тунджа – 04.09.2023.	72
Еднодневни информационни конференции за обществено обсъждане на Стратегията за ВОМР – 2 броя - с.Генерал Инзово – 13.09.2023 и с.Коневец – 13.09.2023	104
Еднодневни обучения на местни лидери и заинтересовани страни – 3 броя с. Крушаре, община Сливен – 18.08.2023 , с.Ботево, община Тунджа – 20.08.2023 г. с. Ханово – 30.08.2023г.	36
Работни срещи за консултиране на проекта на актуален документ на Стратегията за ВОМР в рамките на приема по процедура - 3 броя BG06AFSP001-01.001 на 09.04.2025 в Община Тунджа, на 30.04.2025 - в Община Тунджа и на 09.05.2025 – в Община Тунджа	34
Обществени обсъждания на проекта актуален документ на Стратегия за ВОМР в рамките на приема по процедура BG06AFSP001-01.001 – 2 броя – на 14.05.2025 – с.Тенево, община Тунджа и на 19.05.2025 г.– гр. Ямбол	61
Общо директни участници в 16 събития по информиране, консултиране, обучение на местните общности/заинтересованите страни на територията на МИГ.	307

При подготовката на Стратегията за ВОМР, освен чрез информация на Интернет-страницата на МИГ <https://tundzhaleader.org/site/> е извършено широко информиране на местните общности и чрез общо 8 тематични публикации и излъчвания в местни печатни и електронни медии с покритие на територията на МИГ - вестник „Глас“, „Сливен нет“, ТВ Диана кабел и Радио 999.

Привличането на заинтересованите страни към процеса на изготвяне на Стратегията за ВОМР се основаваше на различни подходи и прилагането на адекватни форми на

участие, в зависимост от конкретно идентифицираните особености на територията на МИГ и спецификата на всяка една от страните. Задължително се отчитаха интересите, значението и влиянието на всяка заинтересована група. Полагаха се специални усилия и за привличането на групи, които имат ограничено влияние върху развитието на територията чрез възможности за инвестиране, но са важна част от местните общности. По такъв начин в процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР на различни негови етапи са привлечени представители на всички групи от идентифицираните при анализите на територията групи заинтересовани страни.

В процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР по отношение на заинтересованите страни МИГ е използвала информацията, изводите и препоръките от Доклад от „Проучване и анализ на потребностите на основните групи заинтересовани страни в процеса на разработване и прилагане на Стратегията за ВОМР за програмен период 2023-2027 година”

Съответствие на Стратегията за ВОМР МИГ “Тунджа – Сливен- Долината на Тунджа“ с Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона от ниво 2 – Югоизточен район за планиране (ИТСР 2021-2027)

Територията на МИГ “Тунджа – Сливен- Долината на Тунджа“ е част от Югоизточния район за планиране от ниво 2 (NUTS 2). Териториалният обхват на регионите за планиране от ниво 2 (NUTS 2) в България е определен в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003, който формира единната правна рамка на регионалните статистики в Европейския съюз. Създадените шест региона за планиране у нас, които не са административно-териториални единици, имат за цел да подпомогнат „планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението и оценката на регионалното развитие“ (чл. 4, ал. 1 на ЗРР). Изменение на границите на регионите е извършено по повод членството на страната в Европейския съюз през 2007 г. В териториалния обхват на Югоизточен регион са включени областите Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол с общо 33 общини, сред които и общините „Тунджа“ и Сливен, формиращи със свои населени места територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона от ниво NUTS - 2 – Югоизточен район е стратегически документ, определящ средносрочните цели, приоритети и перспективи за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на региона за планиране в съответствие с предвижданията на Националната концепция за регионално и пространствено развитие и другите секторни и хоризонтални политики, както и връзките им с други региони за планиране от ниво 2 в страната и в съседните държави в макрорегиона. ИТСР 2021-2027 на Югоизточния район формулира основните насоки за пространствено, икономическо и социално развитие в рамките на програмния период, като съчетава национални, регионални и европейски политики. Тя осигурява стратегическа рамка за координирани териториални интервенции и отразява специфичните нужди и потенциали на региона.

Водено от общностите местно развитие (ВОМР) е един от подходите, чрез който Европейските фондове финансират интегрираното териториално развитие (чл. 28 и чл.31

от Регламент 2021/1060 от 24 юни 2021 година). Основните прилагащи инструментите на подхода са Местните инициативни групи и техните Местни стратегии за развитие – Стратегии за ВОМР (чл. 32 и чл.33 от Регламент 2021/1060 от 24 юни 2021 година).

Целите и приоритетите на Стратегията за ВОМР на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ са в съответствие и допринасят за постигане на определените стратегически приоритети и специфични цели на развитие на Югоизточния район за периода 2021-2027 година, описани в Интегрираната териториална стратегия за развитие, като това съответствие е показано в сравнителната таблица по-долу:

Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮИР 2021-2027	Стратегия за ВОМР на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ 2023-2027
Визия: Югоизточен район - привлекателно място за живот и бизнес, със съхранено природно и културно наследство, ефективно използващ своя потенциал за постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие	Стратегическа цел: Устойчиво развитие на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“, основано на силна местна икономика, високо качество на живот, чиста околна среда, общностна синергия и съхранена местна идентичност
<u>Стратегически приоритет 1:</u> Подкрепа за устойчива и интелигентна икономика на ЮИР	<u>Приоритет 1:</u> Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост
<u>Стратегически приоритет 2:</u> Подобряване на образователното равнище на населението и качеството на живот на ЮИР	<u>Приоритет 2</u> Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност
<u>Стратегически приоритет 3:</u> Териториално сближаване и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните региони	<u>Приоритет 2</u> Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност <u>Приоритет 3</u> Укрепване на социалния капитал и териториалния капацитет за развитие и сътрудничество

Стратегията за Водено от общностите местно развитие на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ 2023-2027г. е в пряко съответствие с визията и целите на ИТСР на ЮИР 2021-2027г. Тя адаптира приоритетите на регионалната стратегия към местния контекст и отговаря на ключови предизвикателства, идентифицирани в рамките на Югоизточния район – демографски дисбаланси, ограничена икономическа диверсификация, нужда от иновации, подобряване на инфраструктурата, достъп до социални услуги и околна среда. Чрез подхода ВОМР и участието на местната общност, СВОМР допринася за

интегрираната реализация на политиките за сближаване, като залага на мерки с териториален ефект, насочени към икономическо активизиране, социално включване и устойчиво управление на ресурсите.

ИТСР на ЮИР се изпълнява чрез интегрирания териториален подход с ефективно използване на потенциала на всяка територия, в т.ч и територията на действие, обхваната от МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ в тесен диалог и сътрудничество между институции, работещи на различни нива на управление, както и други заинтересовани страни, действащи на съответната територия. Това взаимодействие подобрява инвестиционния фокус, ефективността и ефикасността на интервенциите от ИТСР на ЮИР и СВОМР на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ и синергията на въздействието върху териториите и местните общности.

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

Успешната подготовка на Стратегията за ВОМР изискваше съгласувани усилия на заинтересовани страни от публичния сектор, частния сектор и структурите на гражданското общество (нестопанския сектор) от територията на местната инициативна група :

Групи/сектори, заинтересовани лица	Форма на участие
Община „Тунджа“ и Община Сливен (представители и звена на местната власт и местното самоуправление)	Работни групи, информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания; Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Публични общински образователни институции	Информационни и консултативни срещи и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Земеделски стопани	Работни групи, информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
МСП – микро, малки и средни предприятие	Работни групи, информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Читалища, регистрирани по Закона за НЧ	Работни групи, информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
ЮЛНЦ, регистрирани по Закона за ЮЛНЦ (сдружения, фондации), в т.ч	Работни групи, информационни и консултативни срещи, обучения и обществени

и самата МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“	обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи. МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ осъществи организиране на цялостния процес на подготовка на СВОМР и привличането на външна експертиза за подготовка на проучвания и анализи и разработване на СВОМР.
Уязвими групи	Работни групи, информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Малцинствени групи, в т. ч. техни организации	Работни групи, информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Местни неформални лидери	Информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Неформални граждански групи и активни граждани/общественици	Информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи
МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ привлече в максимална степен представители на всички групи заинтересовани страни в процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР. Приобщаването към процеса се основаваше на различни подходи и прилагането на адекватни форми на участие в зависимост от конкретно идентифицирани особености на територията и спецификата на всяка една от групите. Задължително се отчитаха интересите, значението и влиянието на всяка заинтересована група. Полагаха се специални усилия за привличането на групи, които имат ограничено влияние върху развитието на територията чрез възможности за инвестиране – например уязвими групи. <u>По такъв начин в процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР на различни негови етапи са привлечени представители на всички идентифицирани на територията на МИГ групи заинтересовани страни</u>	

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: (не повече от 10 страници)

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:

Събраните и оценени в процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР данни от извършените проучвания и анализи на територията имаха за цел да дадат количествена и качествена оценка на параметрите на съществуващото състояние и тенденциите за развитие и дадоха възможност да бъдат изведени и описани основните нужди и

потенциала за развитие на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“, към които да бъдат насочени реални интервенции по Стратегията за ВОМР, допринасящи за превръщането на територията на МИГ в приобщаващо, безопасно, адаптивно и устойчиво място за живот и бизнес.

Подробно ситуацията в района на действие на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ към момента на кандидатстване, проблемите, нуждите и потенциала за развитие на територията на МИГ са описани в:

- о Доклад от проучване и анализ «Изготвяне на социално-икономически териториален профил, SWOT и STEP анализ на територията на МИГ»
- о Доклад от „Проучване и анализ на потребностите на основните групи заинтересовани страни в процеса на разработване и прилагане на Стратегията за ВОМР за програмен период 2023- 2027 година“;
- о Доклад от „Проучване и анализ на потребностите на уязвимите и малцинствени групи на територията на МИГ с оглед социалното им включване с подкрепата на интервенции на Стратегията за ВОМР за програмен период 2023- 2027 година“

Територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ включва 47 населени места само от селски тип. **Публичната инфраструктура** в тях е базов фактор за осигуряване на качествена жизнена среда за местните общности. Лошото състояние на публичната инфраструктура (улици, тротоари, площади, площи за широко обществено ползване и др.) в населените места, се явява ограничаващ фактор в социализацията на местното население. По отношение на инфраструктурата в селата от територията на МИГ до момента са реализирани не малък брой инвестиционни проекти, но същите не са достатъчно и пропорционално разпределени спрямо големият брой населени места, тяхното население и потребности. Налице е необходимост от оптимизация в инвестиционното планиране, отчитаща потребностите на всички населени места и социални групи и насочвайки допустими по ВОМР инвестиции към подобряване на средата на живот, благоустрояване на обекти на общественото обслужване, инвестиции в образователна инфраструктура, в инфраструктура за съвременни културни прояви, развлечения и спортни изяви, както и в инфраструктура, насочена към социалната интеграция на хората в неравностойно положение, вкл. изграждането на достъпна среда. Благоустрояването на населените места и подобряване на селищната среда е от важно значение за привлекателността на територията на МИГ като място за обитаване и инвестиции.

В социалната сфера основните тенденции в развитието могат да бъдат обобщени и сведени до следното:

- о Намаляването и застаряването на населението, регресивния тип възрастова структура и прогресивното намаляване на лицата в трудоспособна възраст поставят остро нуждата от предприемането на действия, свързани със задържането и връщането на активни лица, в т.ч. младите хора в селата на територията;
- о Увеличаване на броя на лицата, попадащи в уязвими групи и малцинствени общности изисква последователни действия в подкрепа на социалната им интеграция;

- Високият процент на безработицата – над средния за страната, при който се наблюдава нарастване на рисковата група на безработните младежи до 29 години; нарастване групата на безработните над 50 години, както и процесите на циклична безработица и увеличение броя на продължително безработните, изискват подкрепата за създаване на заетост за жени, младежи, хора с увреждане и други чувствителни социални групи от местното население, вкл. чрез диверсификация на икономическите дейности на територията. Тук следва да подчертаем и необходимостта от прекъсване на порочния кръг от възпроизводството на работна сила с ниско качество.
- Преодоляване на основни различия в параметрите на качеството на живот и социалната структура на населението от селата на територията в сравнение с областните центрове – административния център на Община Тунджа – гр. Ямбол и административния център на община Сливен - гр. Сливен.

Въпреки постигнатия през последните години напредък по отношение на **осигуряването на качествено и приобщаващо образование**, все още се наблюдава изоставане в мерките за справяне с особеното положение на ромите и други групи в неравностойно положение. Налице са силно действащи вътрешногрупови норми и натиск на етнокултурните традиции сред децата и учениците, чийто майчин език не е български, които предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на училище, сред които са: отсъствие на мотивация за учене, ниска степен на готовност за училище, неразбиране от страна на родителите на необходимостта от образование и др. Необходимо е планиране и осъществяване на мерки, насочени инвестиции в подобряване и модернизиране на образователната инфраструктура на територията на МИГ. Подобряването на образователната инфраструктура и материално-техническа база на образованието чрез инвестиции от Стратегията за ВОМР по проекти, финансирани от ЕЗФРСР има важно значение за създаването на привлекателна учебна среда за всички групи деца и ученици, но за комплексното решаване на проблемите, посочени по-горе от съществено значение е и планираното допълващо финансиране по Програма „Образование“ 2021-2027г.

Подобряването на качеството на живот в местните селски общности е определящо за развитието на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долната на Тунджа“. Негативните тенденции на застаряване на населението и обезлюдяването на територията изискват специално внимание от страна на МИГ и бенефициентите към Стратегията за ВОМР, както и планирането на дейности, насочени към уязвимите групи в обществото, с цел засилване на приобщаването и сплотеността на местните общности. От една страна, е необходимо да се предприемат мерки за намаляване на емиграцията на младото и активно население и същевременно да се осигури повишаване на качеството на живот. Инвестициите в дребна по мащаби публична инфраструктура за обновяване на селата и в основни услуги за населението не са равномерно разпределени в района на действие на МИГ и следователно има нужда от подобрене в инвестиционното планиране, отчитайки потребностите на всички населени места и социални групи. Културните и социални инвестиции имат нужда от повече признание, иновации и интелигентни

решения. Необходимо да се работи повече за развитие на възможности за културни и спортни дейности за младите хора, както чрез разработване на пространства, така и на съдържание. Също така, поради застаряването на населението, е необходимо да се осигурят условия за активно стареене и социално включване на възрастните хора. Жените са носители не само на много от традициите в селските общности, но и на засилен предприемачески дух и социална отговорност, така че е необходимо да се обърне по-голямо внимание на подкрепата за развитието на техните дейности. Като цяло е необходимо да се осигури подкрепа за пространства и съдържание за солидарност между поколенията, обмен на знания и умения и социално сближаване. Необходимо е да се прилагат иновативни методи и подходи за всички уязвими социални групи, да се реализират иновативни проекти, насърчаващи социалното пробощаване, да се действа синергично с цел подобряване на качеството на живот на всички жители на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долната на Тунджа“.

Основните проблеми в местната икономика, според мнението на местните общности/заинтересовани в развитието ѝ страни са: незадоволително състояние на инфраструктурата (пътна, водоснабдителна, канализационна, електроснабдителна, съобщителна, образователна и др.), липса на кадри с необходимата квалификация, недостиг на инвестиции, ниска конкурентоспособност на по-голямата част от предприятията, недостатъчна диверсификация на местната икономика.

Районът на МИГ „Тунджа - Сливен –Долината на Тунджа“ има дълга традиция в **производството и преработката на селскостопанска продукция**, основана на предприемаческия дух на местното население. Територията на МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“ се отличава с висок потенциал за развитие на селското стопанство. На човек от населението обработваемата земя е значително по-голяма от средната за Югоизточен район, и за страната. Тези показатели имат същия характер и за обработваемата земя на един живущ на село. Благоприятното съчетание на плодородни почвени видове, климатични условия и релефни морфоструктури са предпоставка за развитие на територията на МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“ като интензивен земеделски район.

Това, което изисква развитието на територията в **икономическата област** и е пряко свързано с икономическия просперитет, е подкрепата за структуроопределящия за територията отрасъл-земеделското производство и подкрепа на предприятията в преработвателния сектор, както и производства и услуги в неземеделския сектор. Тази подкрепа следва да е насочена към:

- Засилване на конкурентоспособността, най-вече в резултат на модернизацията на местните производства и подкрепата за производство на местни продукти;
- Засилване на обвързаността между земеделското производство и предприятията за преработка на храни с цел постигане на висока добавена стойност на местните производства;
- Развитието на „зелена икономика“, вкл. чрез усвояването на потенциала за производство на алтернативен вид енергия за собствени нужди и на „кръгова икономика“.

Основните дадености на територията по отношение на нейния потенциал за икономическото развитие са голямата по площ плодородна земя, местното население със своя опит и традиции, географското положение, екологичната чистота и благоприятни климатични условия.

Развитието на разнообразни икономически дейности за производства и услуги, несвързани с производството на селскостопанска продукция е направление със значителен потенциал. В това отношение следва да бъдат стимулирани да разнообразят своето икономическо портфолио и земеделските стопани от територията на МИГ. Това не само ще засили икономическото разнообразие на територията, правейки я по-конкурентноспособна, но ще доведе и до намаляване на зависимостта на поминъка на територията от земеделието и преодоляване на проблема със сезонната заетост и качеството на използваната работна сила.

Когато поставяме като задача подкрепата за конкурентоспособността на местната икономика, паралелно следва да бъдат отчетени и проблемите с работната сила в района на МИГ. Новите тенденции в развитието, глобализацията и близостта на по-силни икономически райони доведоха до емигриране на все повече млади и трудоспособни хора към тях или в страни от ЕС (по-високи заплати, по-висок стандарт на живот), поради което има недостиг на работна ръка във всички сектори. Наблюдава се ясна тенденция за намаляване на населението в трудоспособна възраст, което е, от една страна, следствие от по-ниската раждаемост, но и от емиграцията, като същевременно се наблюдава увеличение на по-възрастното население. Макар и сравнително висока, безработицата в района на МИГ намалява през годините, но същевременно липсват качествени работни места с по-висока добавена стойност, тъй като средният доход на глава от населението е по-нисък от средния за страната, което показва необходимостта от повишаване на конкурентоспособността на икономиката в целия район. Сред безработните преобладават жените и младите хора. В новия период е необходимо да се инвестира в човешки капитал, в разкриването на работни места и да се засилят предприемачеството, креативността и иновациите. Необходимо е свързване, надграждане и засилване на сътрудничеството между съществуващите заинтересовани страни в икономическото развитие на територията на МИГ „Тунджа –Сливен-Долината на Тунджа“. Освен чрез интервенциите, финансирани от Стратегията за ВОМР със средства от ЕЗФРСР, тези процеси ще бъдат подпомогнати и от планираното допълващо финансиране към Стратегията за ВОМР, осигурено от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 и Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 в рамките на прилагането на подхода ВОМР.

Чрез насърчаване на сътрудничеството между заинтересованите страни в развитието, МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ ще се създадат условия за реализиране на предприемачески проекти и дейности, които ще позволят по-голяма добавена стойност на труда и икономиката като цяло, както и ще повишат конкурентоспособността на целия район. Предишни дейности на МИГ в рамките на изпълнението на Стратегията за местно развитие за периода 2007-2013 г. и Стратегията за ВОМР за периода 2014-2020 г. вече бяха насочени към подкрепа на развитието на предприемачеството, следователно като

надграждане през периода 2023-2027 г. е необходимо да се акцентира върху работата в мрежа между доставчици на услуги и производители от всички сектори на икономиката, особено в тези с висока добавена стойност, да се даде възможност за откриване на зелени работни места и да се засили прилагането на цифрови (ИКТ) технологии и свързаните с тях интелигентни решения, както и да се създаде насърчаваща среда за развитие на предприемачеството. Необходимо е да се положат специални усилия за развитието на социалните и здравни услуги на територията, чрез подпомагане на съответните бизнес инициативи в тази сфера. Важното за МИГ и за цялата местна общност е да се създаде предприемаческа динамика, която да насочи младото и активно, заинтересовано население да използва собствения си потенциал в съчетание с потенциала за развитие на района на действие на МИГ.

Опазването на околната среда е от съществено значения за съвременния европейски облик на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“. По отношение на околната среда нуждите на територията са свързани с опазване на биоразнообразието и с внедряване на съвременни технологии за намаляване на вредните емисии и управлението на отпадъците. Траен е проблемът с нерегламентираните сметища и замърсени площи от неконтролирано изхвърляне на битови, градински и животински отпадъци, наблюдавани предимно в периферията на населените места и речната долина. Липсват целенасочени кампании за повишаване на общественото разбиране относно управлението на отпадъците, което е пречка за намаляване на общата незаинтересованост и неспазване на нормативните разпоредби.

Много от функциониращите предприятия в индустриалния сектор на територията на МИГ вече са предприели мерки за повишаване на енергийната ефективност в съответното производство, което води до изключително благоприятен ефект в стремежа към повишаване конкурентоспособността на предприятията. Независимо от това, интересът в тази област продължава да бъде голям. Следва да се стимулират проекти за инвестиции във ВЕИ за собствени производствени нужди, както и да се подкрепя оползотворяването на производствените фактори и развитието на „кръгова икономика“, с ясно заявени цели и инвестиции, свързани с опазването на околната среда. Разбирането както на местните жители, така и на посетителите на територията за необходимостта от опазване на околната среда като цяло е недостатъчно развито, особено по отношение на управлението на отпадъците и опазването на природата в зоните на Натура 2000. Освен чрез интервенциите, финансирани от Стратегията за ВОМР със средства от ЕЗФРСР, процесите на екологосъобразност в местното развитие ще бъдат подпомогнати и от планираното допълващо финансиране към Стратегията за ВОМР по Програма „Околна среда“ 2021-2027 в рамките на прилагането на подхода ВОМР. Опазването на околната среда и запазването на ресурсната база за развитие са едни от основните предпоставки за повишаване на качеството на живот на местните жители.

Като цяло територията на МИГ «Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа» се нуждае от **прилагането на успешна брандинг стратегия и преодоляването на липсата на систематично изследване и подкрепа за съхраняване, реклама и икономизиране на местното природно богатство, културно-историческо наследство, традиции и**

типични продукти, вкл. чрез продължаващото утвърждаване на прилагането на създадената по Стратегия за ВОМР за периода 2014-2020 местна колективна марка «ОТ ТУНДЖА ЗА ВАС». Районът на МИГ е зона с ценно природно и културно (материално и нематериално) наследство, но все още са очевидни недостатъчното оползотворяване, съживяване и валоризация, както и развитието на интерпретацията и устойчивото му използване. Необходимо е да се разработи цялостен подход към опазването, съживяването и устойчивото използване на природното и културното наследство и да се постигне неговата обвързаност с мрежови и интегрирани туристически продукти. Това би подобрило значително позиционирането на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ и нейната разпознаваемост в голямата палитра на ЛИДЕР териториите не само в страната, но и в Европейския съюз като цяло.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

В процеса на подготовката на Стратегията за ВОМР е направено „Проучване и анализ на потребностите на основните групи заинтересовани страни в процеса на разработване и прилагане на Стратегията за ВОМР за програмен период 2023- 2027 година“.

При идентифицирането на заинтересованите от Стратегията за ВОМР на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ страни, не е изключена нито една група с действителни – преки или косвени интереси от прилагането на Стратегията.

Прилагането на подхода ВОМР изисква съгласувани усилия на публичния сектор, стопанския и нестопанския сектор на територията на МИГ. При разработване на Стратегията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ бяха спазени принципите на публичност и прозрачност, равнопоставеност и информираност на всички заинтересовани страни с цел въвличането им в процеса на стратегическото планиране. Идентифицираните в хода на анализа достатъчен брой заинтересовани местни общности и целеви групи с добър капацитет за реакция на търсените промени в развитието на територията от тези три сектора бе важна предпоставка за качественото протичане на процеса на подготовка на СВОМР. Заинтересованите страни са групи лица с общ интерес и възможности, свързани с реализиране на Стратегията за ВОМР, включително и като потенциални получатели на финансова помощ и ползватели на резултати от нейното изпълнение. Те отразяват разнообразието и многопосочността в развитието на територията. Освен самата Местна инициативна група, която е основно заинтересовано лице за подготовка и прилагане на СВОМР на територията на своето действие, следните основни групи заинтересовани лица са идентифицирани на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“:

Публичен сектор

Община „Тунджа“ и община Сливен. Целта на общините като публични институции е реализацията на проекти, свързани с изграждане и/или подобряване на техническата, социална, образователна и културна инфраструктура, друга дребномащабна инфраструктура в обществени пространства, водещи до повишаване качеството на живот и социално приобщаване.

Общински образователни институции, които се финансират от бюджета. В групата се включват 11 общообразователни училища с общ брой 1111 ученика за учебната 2022/2023 г. (2 начални, 6 основни, 2 обединени, 1 средно) и 6 детски градини. Общият брой места в детските градини през учебната 2022/2023 г. е 769, обхванатите деца са 638. Общинските образователни институции са заинтересовани от подобряване на състоянието на общинската образователна инфраструктура, най-вече като ползватели на резултати от общински проекти в тази област;

Стопански сектор.

Земеделски стопани. Земеделските стопани представляват основна бизнес група на територията на МИГ Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа. По данни на ОСЗ за стопанската 2022/2023 година на територията на МИГ са регистрирани 1803 земеделски стопани. Основните проблеми, с които се сблъскват земеделските стопанства са остарялата материална база за преобладаващата част от тях (особено за по-малките стопанства), което води до ниска производителност и конкурентоспособност. Инвестициите във физически активи са от съществено значение за подобряване на икономическите им резултати и повишаване качеството на продукцията. Важно значение за част от тях има и възможността за получаване на подкрепа за преработка на произвежданата земеделска продукция, като по този начин се повишава добавената стойност, респективно печалбата на стопанствата. В разнообразяването на дейностите в стопанството чрез подкрепа за неземеделски дейности те виждат по-голяма икономическа стабилност и възможности за постоянна и допълнителна заетост, извън сезонната такава.

МСП. Според данни на НСИ на територията на МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“ преобладават предприятията от аграрния сектор, следван от сектора на услугите и индустриалния сектор. През 2021г. броят на предприятията от индустриалния сектор е 101 бр. а относителният им дял 14,37%. Основната икономическа дейност в индустриалната сфера е свързана с преработващата промишленост.

От анализа на структурата и на динамиката на броя на нефинансовите предприятия и заетостта която осигуряват на територията на МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“ по икономически сектори може да се направят следните основни изводи:

- о Икономиката на територията се определя преимуществено от предприятия на дребния бизнес – микро, малки и средни предприятия с трайно установени трендове на спад на наетите и работещите в тях лица с изключение на индустриалния сектор.
- о На територията на МИГ няма регистрирани и действащи големи структуроопределящи предприятия в нито един от основните сектори на икономиката.
- о Като се съпоставят природните и другите материални ресурси със структурата на предприятията в индустриалния сектор може да се констатира, че на настоящия етап тя не отговаря напълно на структурата на наличните ресурси и постоянно се влошава. При тази налична на богата ресурсна база в производството на селскостопанска продукция недостатъчният брой и капацитет на индустриалните предприятия и особено на тези от преработващата промишленост води до прекъсване на производствените вериги и

извеждането на производството на крайните продукти за пазара извън територията на МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“. По такъв начин се затвърждава все по-трайно, като даденост, че в територията на МИГ основното производство е на суровинни селскостопански продукти (зърнено житни, технически култури, плодове, зеленчуци) с ниска добавена стойност. Те служат като суровинна база за други региони, в които се преработват, включително и дълбочинно и излизат на пазара като крайни продукти с висока добавена стойност.

Чрез Стратегията за ВОМР МСП виждат възможност за целева инвестиционна подкрепа с оглед на засилване обвързаността между земеделското производство и преработка на храни, ориентирането към „зелена икономика“ и „кръгова икономика“, диверсификация на местната икономика, вкл. чрез развитието високотехнологични и иновативни производства и производството на типични местни продукти. Общо е разбирането на всички заинтересовани страни, че местният бизнес е този, който осигурява работни места, доходи, стандарт на живот, ноу-хау и повишава икономическия потенциал на територията.

Нестопански сектор

Читалища, регистрирани по Закона за НЧ. На територията на МИГ Тунджа-Сливен-долината на Тунджа дейност развиват 42 читалища, от които 2 се намират в селата Крушаре и Чокоба на Община Сливен, останалите 40 – в Община „Тунджа“. Към читалищата дейност развиват 40 обществени библиотеки, 10 информационни центъра, етнографски комплекс, музейни експозиции. Народните читалища са най-добре представените нестопански организации в сферата на културата на местно ниво с важна роля посредством техните инициативи върху развитието на местната общност и териториалната идентичност. Дейност към читалищата развиват:

- 18 местни групи за изворен фолклор към училища и читалища
- 2 местни самобитни състава на ромския етнос
- 29 фолклорни формации към клубове на пенсионера

Идентифицираните потребности на читалищата са в следните направления:

- нужда от основни ремонти, обновяване и осъвременяване на материалната база.
- закупуване на нови фолклорни носии;
- закупуване на оборудване за дигитализиране на експонатите от етнографски музейни сбирки
- провеждане на дейности за популяризиране и съхранение на местните културна идентичност.

В населените места на територията читалищата са единствените културни институти. Разпределени са равномерно на територията, като само 5 населени места нямат свои читалища. Чрез своята многостранна, народополезна дейност, читалищата в територията МИГ са необходими традиционни културно-просветни организации, работещи в полза на

местното население.

Юридически лица с нестопанска цел, регистрирани по ЗЮЛНЦ. Освен читалищата, активна страна на неправителствения сектор на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ са и над 10 активно работещи сдружения и фондации, регистрирани по ЗЮЛНЦ, които работят в полза на местните общности и в тясно партньорство с община „Тунджа“, община Сливен и МИГ. Според своите членове, цели и основни направления на дейности, по-голямата част от могат да бъдат групирани в 3 основни групи – младежки организации, спортни клубове училищни настоятелства. Друга група организации са свързани с развитие на гражданското общество и културна идентичност. Сред заинтересованите лица, регистрирани по ЗЮЛНЦ е и самата МИГ, която е основен двигател на процеса на разработване на Стратегията за ВОМР и нейното бъдещо прилагане. МИГ е и с висок принос в осъществяването на дейности за изграждане на капацитет на местните общности и утвърждаване на местната идентичност.

Специфични групи и общности

Уязвими групи. Уязвими са онези лица и групи от хора, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права. Причините за това са различни и разнообразни и включват: живот в крайна бедност или ниски доходи и материални лишения; влошени финансови условия; социални и психологически фактори; здравни и възрастови проблеми; ограничен достъп до обществени услуги и др. Идентифицираните на територията на МИГ „Тунджа-Сливен – Долината на Тунджа“ специфични общности и уязвими групи, чиито представители бяха включени в процеса на информиране и консултиране при подготовката на Стратегията за ВОМР и които биха могли да бъдат подкрепени чрез проекти с интервенции за социално включване и включване на пазара на труда – напр. като наети лица за работни места, разкрити във финансираните проекти, обхващат: младежи, вкл. дългосрочно безработни и неактивни; безработни без и с по-ниско от основно образование, безработни над 55 години, дългосрочно безработни, непълнолетни и млади родители; самотни майки; самотни стари хора, живеещи в отдалечени от административния център малки села, хора с увреждания, пенсионерите като голяма общност от хора и др. В повечето случаи този статус е свързан със социално изключване и генерирането на бедност. Бедността и социалното изключване са комплексни проблеми с много измерения. Те засягат не само доходите и материалното състояние на хората, но и възможностите им активно да участват в обществото.

Трудовата заетост е с подчертана негативна тенденция на развитие. Намаляващият брой на заетите лица и свързаният с този брой коефициент на заетост е характерен и за целия район на който действа МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“. Особено негативен процес е намаляването на заетите лица в ниските възрастови групи и увеличаването им във високите възрастови групи.

Съществена негативна тенденция има и в заетостта на градското и на селското население. В селата от територията на МИГ заетостта на населението е значително по – ниска от това в градовете Ямбол и Сливен – административни центрове на двете общини от състава на

МИГ и тази разлика се задълбочава. Заетостта в Община „Тунджа“ е само 49,98% докато средната заетост на Област Ямбол е над 72%. Същата тенденция съществува и в заетостта на населението в селата на Община Сливен и областното ниво на заетост.

Местни лидери/ Активни граждани/ Общественици/ Неформални граждански групи(НГГ).

В почти всички населени места на територията на МИГ за местните общности от важно значение е мнението на съществуващите най-вече неформален тип местни лидери. Те са с ярко изразени личностни качества, способни са да завладяват и увличат хората, да представят модели на поведение, да завоюват доверие. За селата тези хора играят ролята на лидери на общественото мнение, което е изключително важно за подготовката и бъдещето прилагане на Стратегията за Водено от общностите местно развитие. За формирането и изразяването на общественото мнение на територията на МИГ съществен принос имат и активните граждани, общественици и неформалните граждански групи.

Прилагането на подхода ВОМР изисква съгласувани усилия на публичния, стопанския и нестопанския сектор на територията на МИГ. Достатъчният брой заинтересовани местни общности и целеви групи с добър капацитет за реакция на търсените промени в развитието на територията от тези три сектора бе важна предпоставка за качественото протичане на процеса на подготовка на СВОМР на МИГ „Тунджа - Сливен - Долината на Тунджа“. Това с пълна сила се отнася и за процеса на бъдещото прилагане на Стратегията.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

Идентифицираните уязвими групи и малцинствени групи на територията са посочени и подробно описани, вкл. и техните потребности в Доклад от „Проучване и анализ на потребностите на уязвимите и малцинствени групи на територията на МИГ с оглед социалното им включване с подкрепата на интервенции на Стратегията за ВОМР за за програмен период 2023- 2027 година.

Уязвими групи: По демографски признаци територията на действие на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ се характеризира със застаряващо и намаляващо население. При анализите на социо-демографската и икономическа среда на територията, се очертават следните най-уязвими групи на територията: деца в риск, хора с увреждания, възрастни и самотни хора, самотни майки, малцинствени групи.

Сред типичните рискове и ограничения за представителите тези групи са: неравностойна позиция на пазара на труда; живот в изолирани общности; многодетство; трайна липса на собственост и доходи; противообществени прояви; рискове, засягащи деца;

Прегледът на потребностите на уязвимите и малцинствени групи показва, че следствие на демографския срив, характерен за цялата страна, намалява броят на населението в трудоспособна възраст общо (мъже и жени). Застаряващо и намаляващо е населението в селата, което води към обезлюдяване на някои от населените места на територията. Възрастовата структура на населението придобива регресивен характер. Отчитайки различните фактори - външни и вътрешни, които влияят на социалните и демографските

процеси, може да се очертаят устойчиви негативни тенденции в социо-икономическото развитие на територията, които рефлектират с най-голяма сила върху уязвимите и малцинствени групи:

- Намаляване на населението в икономически активна възраст;
- Неблагоприятни тенденции във възрастовата и образователна структура на работната сила;
- Доминиращ брой регистрирани безработни без специалност и ниско образование;
- Висок процент на безработицата, особено в селата, при което се наблюдава и нарастване на рисковата група на безработните младежи;
- Нарастване групата на безработните над 55 години;
- Циклична безработица - висок процент на регистрираните безработни за втори и трети път;
- Прогресивно увеличение и висок процент на продължително безработните;
- Скрита безработица;
- Ранна раждаемост, абсолютно и относително увеличаване на децата от проблемни семейства, които се оказват в условия на потенциален риск още при раждането си;
- Висок дял на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора.

Идентифицираните на територията на МИГ „Тунджа-Сливен –Долината на Тунджа“ специфични общности и уязвими групи, биха могли да бъдат подкрепени чрез проекти с интервенции в инфраструктура за социално приобщаване. Те биха имали възможност и за включване на пазара на труда – напр. като наети за работни места, разкрити във финансираните по СВОМР проекти на бенефициенти от бизнеса. Допълващото финансиране към Стратегията за ВОМР от „ЕСФ +“ по РЧР 2021- 2027 и ПО 2021-2027 година е ориентирано също към решаване на част от проблемите на тези общности и по този начин се постига синергия на въздействието върху тях.

Малцинствени групи в т.ч. техни организации: По данни на НСИ от последно преброяване към 2021 година и експертни заключения 10,28% от населението на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ се определя като роми. По неофициална информация и отчитане на различни индикатори от държавни институции, общински учебно-възпитателни заведения и др., делът на ромското население на територията е по-висок от посочения. Сред ромските организации особено активна е Местна активна група (МАГ) „Тунджа напред“, изградена в рамките на програми на РОМЕД2/РОМАКТ, финансирани от ЕК и Съвета на Европа. Такава група има изградена и в община Сливен. Следва да отбележим, че ангажираността на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ по отношение на проблемите на ромите на територията е намерила израз включително и чрез участието на член на МАГ от Община „Тунджа“ в колективния върховен на МИГ. За малцинствените групи и техните организации на територията на МИГ интерес представляват проекти, насочени за инфраструктура, насочена към социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности, дейности, свързани с активно приобщаване, дейности за културна идентичност.

Най-общо потребностите на уязвимите и малцинствени групи могат да бъдат сведени до

следното:

Уязвими групи: Подобряване на съществуващата и изграждане на нова социална инфраструктура; разширяване на кръга на социалните и здрави услуги, предлагани в общността; изграждане на достъпна архитектурна среда; осигуряване на алтернативна заетост на хора с увреждания; подкрепа; подобряване на условията за социализация, общуване, контакти, свободно време; подобряване на достъпа до здравни услуги, социални услуги, адаптивни грижи вкл. мобилни такива;

Малцинствени групи: Тук потребностите са основно на ромския етнос. Тези потребности включват: дейности за социално включване и активно приобщаване; услуги по превенция, достъп до социални и здравни услуги; достъп до заетост; дейности за запазване и изява на културната идентичност на етноса; достъп до образование и подобрена образователна среда.

Стратегията за ВОМР ще търси решаване на тези потребности чрез инвестиции в инфраструктура за дейности, свързани със социално приобщаване и достъп до образование и включването на тези групи в проекти, насочени към гражданско участие и съхраняване на културната идентичност, вкл. в дейностите по популяризирането на СВОМР и дейностите за сътрудничество. Допълващото финансиране по Програма „Образование“ 2021-2027 година е ориентирано също към решаване на част от проблемите на тези общности и по този начин се постига синергия на въздействието върху тях.

Идентифицираните уязвими групи и малцинствени групи на територията са посочени и подобно описани, вкл. и техните потребности в Доклад от „Проучване и анализ на потребностите на уязвимите и малцинствени групи на територията на МИГ с оглед социалното им включване с подкрепата на интервенции на Стратегията за ВОМР за програмен период 2023-2027 година“, приложен към Формуляра за кандидатстване в ИСУН 2020.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ:

Представения в тази точка SWOT анализ (Strengths/Силни страни, Weaknesses/Слаби страни, Opportunities /Възможности, Threats/Заплахи) цели да разкрие сравнителните предимства и недостатъци на района на интервенция на Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР) на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“, изведени от съществуващата социално-икономическата ситуация на територията

на МИГ. Той се явява основа за определянето на основните стратегически цели, приоритети и специфични цели на Стратегията.

Силните страни са наличие на ресурси, умения или други преимущества, които притежава територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ в сравнение с други територии. Силната страна е отличително качество, което ѝ дава сравнително предимство. Някои негативни на пръв поглед елементи може да се окажат силна страна за територията. Ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които

сериозно възпрепятстват развитието на територията са представени като **слаби страни**. Те характеризират неразвитостта ѝ спрямо други територии. Силните и слабите страни са елементи на вътрешната среда. При настоящия SWOT-анализ като **възможности** са представени най-благоприятните елементи на външната среда. При дефинирането им е съблюдавано правилото, че възможностите са неизползваните в пълна степен ресурси на средата. В противен случай те се отнасят към силните или слабите страни. Най-неблагоприятните сегменти на външната среда са дефинирани като **заплахи**. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на територията. По принцип заплахите са елементи на средата, върху които не може да се влияе пряко. Такива могат да бъдат законодателна рамка, елементи на централизация на определени услуги, политически събития, епидемии, военни действия и др.

Следните основни компоненти на вътрешния потенциал (КВП) на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ са обект на изследване от SWOT анализа:

КОМПОНЕНТИ НА ВЪТРЕШНИЯ ПОТЕНЦИАЛ – К.В.П.

1	Природна среда: природни ресурси, естествени природни дадености – тяхното управление и оползотворяване
2	Човешки ресурси: Население, демографски и социални характеристики, образователна структура, пазар на труда
3	Икономическа среда: икономически сектори и развитие, малки и средни предприятия
4	Социална и културна среда: историческо наследство, култура, образование, социални дейности културна среда - тяхното управление (инфраструктура, ресурси, събития)
5	Териториално развитие и инфраструктура – достъпност,взаимовръзки, пространствена и селищна организация, инфраструктура
6	Позициониране и разпознаваемост: предимства в разположението, представяне, публичност, оползотворяване на съвременните методи и средства за комуникация и реклама на територията, ролята на МИГ

Горепосочените компоненти на вътрешния потенциал (К.В.П) се изследват чрез SWOT анализа с цел установяването на приноса им към съществуващата и към потенциалната конкурентоспособност на района на интервенция на Стратегията за BOMP. По-специално се акцентира на възможността да бъдат подобрени конкурентоспособността на компонентите на вътрешния потенциал, използвайки предимствата и възможностите и противодействайки на слабите страни и заплахите. Изборът на конкретния подход за SWOT анализ допринася от една страна за по-функционалното използване на вътрешните ресурси, както и за съответното конкретизиране на интервенциите на Стратегията за BOMP, като средство за оползотворяването им.

СИНТЕЗИРАН SWOT АНАЛИЗ – К.В.П. МАТРИЦА

КОМПОНЕНТ 1 „ПРИРОДНА СРЕДА“	
СИЛНИ СТРАНИ – 5 фактора	СЛАБИ СТРАНИ -5 фактора
1. Благоприятни природни и климатични условия (плодородни почви, водни ресурси, значителен агроклиматичен потенциал). 2. Чиста и запазена природа, съхранено биоразнообразие (липса на промишлени замърсители, отговарящо на стандартите качество на атмосферния въздух, наличие на защитени територии и зони по Натура 2000); 3. Благоприятни агроекологични условия за широк спектър от селскостопански производства. 4. Добри показатели за продължителност на слънчевото греене, определящи висок потенциал за използване на слънчевата енергия. 5. Изразена местна идентичност на природната среда (долината на река Тунджа, Бакаджиците, Манастирските възвишения) - територията включва 25% (7 бр.) от населените места по поречието на река Тунджа в България.	1. В недостатъчна степен задоволително управление и оползотворяване на природните ресурси; 2. Липса на последователна, целенасочена и агресивна комуникационна и рекламна политика за популяризиране и икономизиране на природните дадености; 3. Лошо състояние на повърхностите води и на подземните водоизточници ,недостатъчна инфраструктура за управление на водите; 4. Замърсяване от нерегламентирани сметища 5. Незначителни запаси от полезни изкопаеми
ВЪЗМОЖНОСТИ – 5 фактора	ЗАПЛАХИ -4 фактора
1. Оползотворяване на природното наследство за умерени алтернативни форми на туризъм. 2. Мотивация за инвестиции в природоопазващи дейности. 3. Активна политика по отношение на околната среда, в т.ч. проучване и прилагане на добри европейски практики. 4. Повишаваща се чувствителност за устойчивото развитие, свързана с развитието на „зелена икономика“ и „кръгова икономика“. 5. Прилагане на мерки за енергийна ефективност.	1. Натиск върху околната среда и използването на земята – климатични промени. 2. Влошаване на природния пейзаж поради липсата на инфраструктура и мерки за защита от природни и технологични бедствия. 3. Опасност за влошаване на екосистемите от прилагане на инфраструктурни проекти. 4. Засилване на засушаванията в резултат от евентуални промени в климата.
КОМПОНЕНТ 2, „ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“	
СИЛНИ СТРАНИ -7 фактора	СЛАБИ СТРАНИ-9 фактора
1. Местно население с исторически тракийски корени и силна културна идентичност; 2. Приблизително балансиран по пол състав на населението. 3. По-добър относителният дял на населението в под трудоспособна възраст (с повече от 1,92 процентни пункта) от този за	1. Критична демографска ситуация и задълбочаващ се процес на депопулация - изразена тенденция за обезлюдяване на населението. Населението намалява с по-ускорени темпове от средните за страната. Реализираният спад от

страната. 4.Компактни маси от населението е заето в селскостопанския сектор – работна ръка с опит и традиции в сектора. 5.Равнището безработицата намалява. 6.Провеждане от страна на общините на територията на МИГ на последователна социална политика, насочена към интеграция на уязвими групи и малцинства; в т.ч. и чрез СВОМР. 7.Опит в реализиране на проекти в сферата на заетостта социалното включване по ОП“РЧР“.	(13,14%), за периода 2011-2022г. е по висок от средния за страната (12,00%); 6 села са в риск от обезлюдяване, а 10 села са загубили повече от 33% (1/3) от населението си (2011-2022г.).Висок дял на трудова миграция 53,21% от заетите. 2.Липса на високоспециализирани човешки ресурси за потребностите на бизнеса. 3.Висок дял на неактивното население (32,3 % от населението на 15 и повече години - 2022г.) 4.Затруднен достъп до пазара на труда за уязвимите групи (младежи, хора с увреждания, жени, дългосрочно безработни, лица над 50 години, без квалификация, хора от малцинствата). 5.Наличие на основни различия в параметрите на живот и социално-трудова устройване на населението от селата на територията в сравнение с областните центрове Ямбол и Сливен. 6.Силно проявена сезонната заетост (предимно в първичния сектор) 7.Висок процент на неграмотни и хора с по- ниско от основно образование при малцинствените групи от ромски произход 8.Трайна тенденция на намаляване на населението в трудоспособна възраст (11,59 % за периода 2011г.- 2022г). 9.Увеличаването на бр я на лицата, попадащи в уязвими групи и малцинствени общности.
ВЪЗМОЖНОСТИ-6 фактора	ЗАПЛАХИ-5 фактора
1.Лансиране на стратегии за обучение през целия живот, с цел да се дадат равни възможности, но и нови способности за хора които се намират на прага на социална изолация. 2.Лансиране на дейности и инициативи в подкрепа на социалната интеграция. 3.Създаване на заетост за жени, младежи и	1.Задълбочаване на демографската криза и негативните демографски процеси. 2.Увеличаваща се опасност от изгубване на идентичността на населението (хомогенизиране на консуматорските модели и поведение).

други чувствителни социални групи от местното население, използвайки възможностите за европейско финансиране за периода 2021-2027, вкл. подхода BOMP. 4. Увеличаване на заетостта чрез диверсификация на икономическите дейности, използвайки възможностите за европейско финансиране за периода 2021-2027, вкл. подхода BOMP. 5. Ангажиране на лицата над 65г. в икономически дейности 6. Създаване на работни места адаптирани към образованието и квалификацията на населението.	3. Опасност от продължителна социална изолация на уязвими групи от населението (жени, младежи, малцинства, хора с увреждания) 4. Нарастване дела на скритата безработица и икономически неактивните лица. 5. Диспропорции в степента на образованост и риск от социално изключване
КОМПОНЕНТ 3 „ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА“	
СИЛНИ СТРАНИ – 10 фактора	СЛАБИ СТРАНИ – 9 фактора
1. Преструктуриран икономическия сектор и сравнително стабилен вътрешен продукт. 2. Значителна площ на обработваемите земи. 3. Традиции в производството и преработката на селскостопанска продукция. 4. Диференцирано и допълващо се земеделско и животновъдно производство. 5. Селскостопански продукти и продукти на ХВП с отлично качество: зърнени и технически култури, грозде, мляко и млечни продукти, вино, птици и птичи продукти. 6. Наличие на големи и силни кооперации и крупни арендатори, прилагащи модерна техника и технологии в селскостопанското производство. 7. Наличие на редица стабилно развиващи се производствени предприятия – местни и част от национални и международни икономически структури. 8. Експортно ориентирани традиционни производства: зърнени и технически култури, вино, гъши дроб, млечни продукти и др. 9. Силно развити логистични дейности и бази, предвид стратегическото икономическо позициониране на територията и връзката ѝ с основни пътни артерии. 10. Проектен капацитет по ПРСР, ОПИК и др.	1. Недостатъчна диверсификация на местната икономика, липса на високотехнологични и иновативни експортно ориентирани отрасли. 2. Неразвити „къси вериги“ на доставки. 3. Ниска конкурентоспособност на по-голямата част от МСП и в резултат на това загуба на външни пазари. 4. Недостатъчно развито производство на продукти с местна идентичност. 5. Недостъчно развити биологични производства. 6. Ниска местна произвеждана добавена стойност. 7. Недостатъчно добре изградена туристическа инфраструктура; неразвит селски и други форми на алтернативен туризъм. 8. Липса на групи/мрежи за бизнес сътрудничество за производство и маркетинг. 9. Липса на достатъчно финансови средства за въвеждане на иновации.
ВЪЗМОЖНОСТИ -8 фактора	ЗАПЛАХИ – 4 фактора
1. Засилване обвързаността между земеделското производство и предприятията за преработка на храни. 2. Ориентиране към „зелена икономика“ и „кръгова икономика“.	1. Конкурентен натиск от европейски и съседни държави и територии по отношение на продукти, услуги и пазари и свързаната с него опасност

3. Все по-достъпни нови технологии за развитие на модерно селскостопанско и промишлено производство. 4. Тенденциите за повишаване на търсенето на традиционни, качествени и екологично чисти храни и като цяло на земеделски продукти; 6. Възползване от развиващия се пазар на алтернативни форми на туризъм в Европа и света, включване в разработените пакети за реклама на селски и други алтернативни форми на туризъм; 7. Подкрепата за развитие и подобряване на конкурентоспособността и диверсификацията на икономиката, оказвана от фондовете на ЕС. 8. Усвояване потенциала за производство на алтернативен вид енергия за собствени нужди	от срив в част от традиционните местни производства. 2. Наличие на конкурентни производства, възнаграждения и социални придобивки за хората в близки до територията на МИГ големи градове - Ямбол, Сливен, Бургас, Ст. Загора; 3. Липса и затруднен достъп до капитали, вкл. кредитен ресурс и демотивация на населението и бизнеса за инвестиции, повишаване на лихвени проценти; 4. Продължаващо влияние на световната финансова и икономическа криза върху икономическото развитие вследствие на войната в Украйна и други неблагоприятни глобални тенденции
КОМПОНЕНТ 4 „СОЦИАЛНА И КУЛТУРНА СРЕДА“	
СИЛНИ СТРАНИ – 11 фактора	СЛАБИ СТРАНИ -11 фактора
1. Изградена и добре функционираща образователна система; 2. Инвестиции в образователната и спортната инфраструктура по ПРСР. 3. Опит на образователните институции в изпълнението на проекти по национални и европейски програми в т.ч. и по ОПНОИР. 4. Утвърдени модели и успешни практики за работа с деца и ученици от уязвимите групи 5. Богато културно - историческо наследство, съхранени традиции и обичаи. 6. Балансирано изградена и добре работеща мрежа от културни институции; 7. Многообразие от културни дейности и утвърдени събития, подчертаващи културната идентичност. 8. Изграден местен капацитет и структури в подкрепа на малцинствени и други уязвими групи. 9. Системата на социалните услуги, техният брой и изградената социална инфраструктура на територията на МИГ се разширява; наличие на доставчици на социални услуги. 10. Изградена мрежа от 42 читалища – пазители на културните традиции 11. Действащи спортни клубове (15, вписани в Регистрите на Министерството на	1. Сегрегацията в образованието - всички училища и детски градини на територията на МИГ са включени в списъка на училищата с висока концентрация на ученици от уязвими групи. 2. Децата от ромски произход, живеещите в селски райони са с по-висок риск да отпаднат от образованието или никога да не бъдат включени в него (10,2% ромско население в МИГ); 3. Тенденция на ниски резултати и постижения на НВО след 7 клас по БЕЛ и математика (2021-2023г.); 4. Недостиг на капацитет за работа в мултикултурна образователна среда. 5. Необходимост от допълнителни разходи (разходи за транспорт, учебници, учебни пособия и т.н.), увеличаващи финансовата тежест върху семействата на децата. 6. Ограничени финансови ресурси за обновяване на образователната, културната и спортна инфраструктура.

младежта и спорта) със значими спортни постижения.	7.Липса на политики за ефективно икономическо оползотворяване и реклама на културното наследство. 8.Амортизиран сграден фонд, обзавеждане и оборудване в по-голямата част в селата за провеждане на културни и социални дейности. 9.Недостатъчни усилия за систематично изследване и подкрепа за съхраняване на културно-историческото наследство и традиции. 10.Изразена пространствена асиметричност при предоставянето на услуги на населението, липса на мобилни такива; 11.Увеличаване броят на хората в нужда и хората от рисковите групи и групите в неравностойно положение
ВЪЗМОЖНОСТИ – 4 фактора	ЗАПЛАХИ -2 фактора
1.Международна тенденция за оползотворяване на културното наследство за умерени алтернативни форми на туризъм; 2.Социална интеграция на уязвимите групи от населението. 3.Инкорпориране на елементи на социалната и културна идентичност в продуктите на региона 4.Създаване на достъпна архитектурна среда	1.Недостатъчен обем на инвестиции за инфраструктурно развитие и задълбочаваща се в следствие на това изолация на територията; 2.Неравнопоставеност в развитието на територията по отношение на големите центрове в близост до нея като резултат на ограничени ресурси и деформации в регионалната политика.
КОМПОНЕНТ 5 „ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ И ИНФРАСТРУКТУРА“	
СИЛНИ СТРАНИ – 5 фактора	СЛАБИ СТРАНИ -8 фактора
1.Близост до два областни центъра - гр. Ямбол и гр. Сливен. 2.Наличие на няколко големи „опорни” села със значителен възпроизводствен и обслужващ потенциал. 3.Добра електрозахранваща и комуникационна инфраструктура. 4.Наличие на свободни терени за застрояване и сграден фонд.	1.Дисперсен като цяло характер на селищната мрежа – преобладават много и основно малки населени места, разпръснати на голяма територия. 2.Периферна позиция на населените места в крайната южна част на община Тунджа , в сравнение с тези, разположени в

5.Наличие на подробни устройствени планове на общините от територията на МИГ.	близост до гр. Ямбол. 3.Влошено качество и на места амортизирана пътна инфраструктура. 4.Ограничени вътрешни финансови ресурси за развитие на територията. 5.Недостатъчно изградена и амортизирана в голяма част от селата на инфраструктура в областта на водоснабдяването и канализацията. 6.Само едно населено място в общината се обслужва от услуги за отвеждане на отпадъчни води. 7.Ограничено прилагане на ИКТ в административното обслужване и подкрепа на бизнеса в отделните населени места. 8.Недостатъчна осведоменост на местната общност относно практиките и поведението, във връзка с устойчивото потребление кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението.
ВЪЗМОЖНОСТИ -4 фактора	ЗАПЛАХИ – 2 фактора
1.Акумулиране на ресурси за инфраструктурно развитие в следствие на засилена инвестиционна активност. 2.Развитие на публично-частните партньорства. 3.Инвестиционен интерес към изграждането на логистични центрове и др. обслужващи и производствени площи, в т.ч. индустриални зони предвид близостта на АМ „Тракия, ГКПП „Лесово” и връзка с международен транспортен коридор. 4.Подобряване на свързаността и транспортната достъпност на територията	1.Недостатъчен обем на инвестиции за инфраструктурно развитие и задълбочаваща се в следствие на това изолация на територията. 2.Неравнопоставеност в развитието на територията по отношение на големите центрове в близост до нея като резултат на ограничени ресурси и деформации в регионалната политика.
КОМПОНЕНТ 6 „ПОЗИЦИОНИРАНЕ И РАЗПОЗНАВАЕМОСТ”	
СИЛНИ СТРАНИ -6 фактора	СЛАБИ СТРАНИ -3 фактора
1.Значителна по площ територия с благоприятно географско разположение и	1.Липса на систематично изследване и подкрепа за

специфично административно устройство – населени места само от селски тип.; 2.Близост до ГКПП – Лесово, и добра транспортна достъпност до различни части на страната (АМ „Тракия“ пътища I,II,III клас с важно транспортно значение); 3.Наличие на важни елементи на вътрешния потенциал, придаващи разпознаваемост (природно и културно наследство, силна културна идентичност, „Кукерландия“, обществена инициатива „С Тунджа в сърцето“и др.); 4.Натрупан опит в междуобщинското и международно сътрудничество; 5.Реализирани до момента на две местни стратегии за развитие и свързаното с това популяризиране на територията. 6.Регистрирана териториална колективна марка „От Тунджа за вас“	съхраняване, реклама и икономизиране на местното природно богатство, културно-историческо наследство, традиции и типични продукти; 2. Липса на успешен брандинг на територията; 3. Преминаването през територията на МИГ е предимно транзитен тип
ВЪЗМОЖНОСТИ -5 фактора	ЗАПЛАХИ – 3 фактора
1.Включването и работата в национални и европейски мрежи за развитие на селските райони; 2.Възползване от географското положение като притегателен център по отношение на страни от Балканите, Турция, черноморските държави; 3.Оползотворяване на предимствата на територията чрез програми за междутериториално, трансгранично и транснационално сътрудничество; 4.Подсилване на връзките между имиджа на територията и ресурсите, между имиджа и местната идентичност, вкл. и чрез използването на местната регионална марка „От Тунджа за Вас“; 5.Подпомагане на задържането и завръщането на инициативни хора в местната общност.	1.Капсулиране на територията и проблемно оползотворяване на възможностите и ресурсите, вследствие негативни демографски и икономически процеси; 2.Промени в политиката за териториално деление и административно устройство на страната. 3.Засилен мигрантски натиск

SWOT АНАЛИЗ: ФАКТОРНА МАТРИЦА

ОБОБЩЕНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ SWOT АНАЛИЗА						
Компоненти на вътрешния потенциал	Силни страни	Слаби страни	Възможности	Заплахи	Оценка	
					А+В	Б+Г
К.В.П.	(А)	(Б)	(В)	(Г)		
1. Природна среда	5	5	5	4	10	9

2. Човешки ресурси	7	9	6	5	13	14
3. Икономическа среда	10	9	8	4	18	13
4. Социална и културна среда	11	11	4	2	15	13
5. Териториално развитие и инфраструктура	5	8	4	2	9	10
6. Позициониране и разпознаваемост	6	3	5	3	11	6
Общ сбор	44	45	32	20	76	65

От факторната матрица на SWOT анализа следва, че спрямо територията на МИГ „Тунджа-Сливен –Долината на Тунджа“ слабите страни (45) преобладават съвсем незначително над силните страни (44), като същевременно възможностите за развитие (32) в значително по-голяма степен превишават потенциалните заплахи (20). Общото комбиниране от положителни фактори (силни страни + възможности: 76) е по-високо от отрицателното (слаби страни +заплахи: 65). Това показва, че на територията на действие на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ има сравнително добра основа за прилагането на политики и стратегии, които стъпвайки на силните страни и възможностите за развитие, биха съхранили съществуващите и развили нови силни страни и въздействали успешно за преодоляването на недостатъците в развитието (слабите страни), съдействайки и за преодоляване на последствията от потенциалните заплахи в развитието.

TOWS МАТРИЦА НА ВЪЗМОЖНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА

	Силни страни	Слаби страни
Възможности	Ускоряващи политики на развитие (S-O strategies) - <u>76 фактора</u>	Структурни политики на развитие (W-O strategies) – <u>77 фактора</u>
Заплахи	Стабилизиращи политики на развитие (S-T strategies) – <u>64 фактора</u>	Превантивни политики на развитие (W-T strategies) – <u>65 фактора</u>

От комбинираното изследване на факторите, характеризиращи силните и слаби страни, възможностите и заплахите, следва, че **най-подходящият подход за формулиране на стратегическата рамка на развитието на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е този, който акцентира върху съчетаването на ускоряващите политики в подкрепа на социално-икономическата структура и максималното оползотворяване на общите ресурси на района на интервенция на Стратеията за BOMP със структурните политики, целящи възможно най-**

успешното адаптиране към изискванията за устойчив растеж, поставен в Документа за размисъл „Към устойчива Европа до 2030г“ (Европейска комисия, COM/2019/22, 30 януари 2019)

Прилагането на ускоряващи политики за развитие предполага изграждането на жизнен социално-икономически териториален комплекс и достатъчно средства за инвестиране в хората, предприятията и жизнената среда на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

От направеният SWOT – анализ могат да се изведат два основни подхода, които да се използват за бъдещото развитие на територията, чрез прилагането на Стратегията за BOMP:

- Ресурсен подход, изграден основно върху използване на съществуващите природни ресурси, както и за развитие на производства с по-висока степен на преработка на суровините и материалите в селското стопанство и промишлеността.
- Инвестиционен подход, при който заинтересованите (представители на публичен, стопански и нестопански сектор), играят съществена роля в предлагането, разработването и реализирането на стратегически важни местни инвестиционни проекти за територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“

Подробно ситуацията в района към момента на кандидатстване и приложения метод на SWOT анализ са описани в «Доклад от проучване и анализ «Изготвяне на социално-икономически териториален профил, SWOT и STEP анализ на територията на МИГ» към Формуляра за кандидатстване в ИСУН 2020.

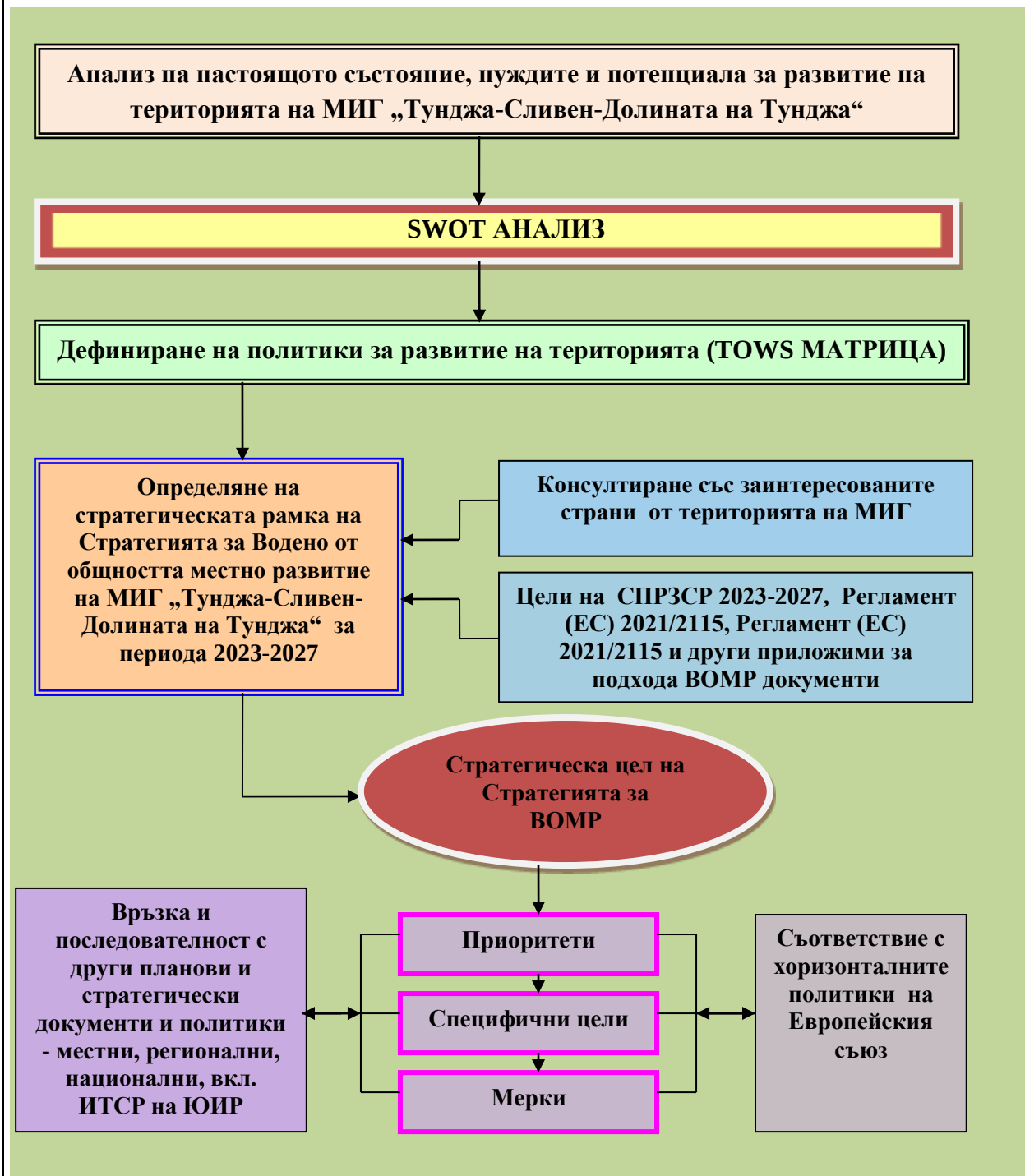
4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: *(не повече от 10 страници)*

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

Стратегическата цел, приоритетите и специфичните цели за развитие на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ чрез прилагането на Стратегия за Водено от общностите местно развитие (СВОМР) за периода 2023-2027 година са определени на основата на прилагането на подхода Водено от общностите местно развитие (BOMP), след анализа на настоящото състояние, установените нужди и потенциала за развитие на територията, резултатите от SWOT анализа, процеса на информиране и консултиране със заинтересованите страни от територията на МИГ и при отчитане измеренията на хоризонталните политики на Европейския съюз. Определянето на целите на Стратегията за BOMP на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ се основава на потребностите и потенциала на територията, определени в процеса на проучване, въвеждане и консултиране с местната общност. По-специално основните цели са формулирани в резултат от обсъжданията в работни групи с представители на заинтересованите страни и валидирани в хода на обществените обсъждания. Участниците в подготовката на стратегията постигнаха съгласие, че ще планират действия за устойчиво развитие чрез интегриране на икономически, социални и екологични цели. Основните направления в развитието на територията на база установените потребности бяха групирани в отделни

приоритети за развитие, които са в основата на формулираните цели на Стратегията за ВОМР, добавящи стойност и надграждащи изпълнението на целите на Стратегията за ВОВР за периода 2014-2020 г. Схематично основните моменти и етапи този процес са изобразени на **фиг.3**

Фиг. 3 Етапи на формулиране на Стратегическата рамка на Стратегията за ВОВР

Алгоритъмът за извеждане на стратегическата цел, приоритети в развитието на територията и тяхната формулировка включва следната последователност:

Настоящо състояние на територията/Анализ на нуждите и потенциала на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“	SWOT анализ	Водено от общностите местно развитие: Подход „отдолу-нагоре“
ФОРМИРАНЕ НА ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ „ТУНДЖА-СЛИВЕН- ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА“		
УСКОРЯВАЩИ ПОЛИТИКИ		СТРУКТУРНИ ПОЛИТИКИ
Подкрепа за конкурентоспособността на местната икономика на основата на иновации, нови знания и технологии, диверсификация на икономическите дейности, ефективно оползотворяване на местните ресурси и опазване на околната среда	Повишаване качеството на живот и социално приобщаване чрез подкрепа за изграждане и обновяване на техническа, социална, културна и образователна инфраструктура, осигуряване заетост и задържане на населението в селата на територията на МИГ	

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР НА МИГ „ТУНДЖА-СЛИВЕН-ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА“		
Устойчиво развитие на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа, основано на силна местна икономика, високо качество на живот, чиста околна среда, общностна синергия и съхранена местна идентичност		
		
ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ „ТУНДЖА-СЛИВЕН-ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА“		
ПРИОРИТЕТ 1	ПРИОРИТЕТ 2	ПРИОРИТЕТ 3
Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост	Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност	Укрепване на социалния капитал и териториалния капацитет за развитие и сътрудничество

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР		
ПРИОРИТЕТ 1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост		
Специфична цел 1.1 Модернизиране на земеделските стопанства и подобряване на пазарните им позиции	Специфична цел 1.2 Добавяне на стойност чрез повишаване на конкурентоспособността при първичната преработка на селскостопански продукти	Специфична цел 1.3 Засилване на предприемаческата инициатива, креативността и иновациите в развитието на неземеделски дейности
ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност		
Специфична цел 2.1 Подобряване на обществената инфраструктура и условията на живот на територията на МИГ	Специфична цел 2.2 Запазване и валоризация на местното природно богатство, културно-историческо наследство, традиции и типични продукти	
ПРИОРИТЕТ 3: Укрепване на социалния капитал и териториалния капацитет за развитие и сътрудничество		
Специфична цел 3.1 Стимулиране въвеждането на иновативни дейности и продукти на местно ниво като резултат от сътрудничеството с други територии от страната и Европейския съюз	Специфична цел 3.2 Повишаване на капацитета на местните общности и насърчаване на местни инициативи в планирането и управлението на процесите на развитие на територията на МИГ	

Всеки стратегически приоритет ще бъде подкрепен по един съгласуван начин от една или повече интервенции/мерки, финансирани от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и допринасящи за постигането на конкретно заложен специфична цел. Тези мерки са подробно описани в т.5 от Стратегията. За постигане на приоритетите на развитието, заложен в Стратегията за ВОМР ще допринесе и планираното от МИГ „Тунджа- Сливен-Долината на Тунджа“ допълващо финансиране съгласно съгласно ПМС № 494 от 30.12.2024г. и по-конкретно:

- по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 съгласно Приложение № 17 - за Приоритет 1 „Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост“;
- по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 съгласно Приложение № 11 - за Приоритет 1 „Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост“;

- по Програма „Образование“ 2021-2027 съгласно Приложение №13 - за Приоритет 2 „Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност“
- по Програма „Околна среда“ 2021-2027 съгласно Приложение № 15 - за Приоритет 2 „Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност“ и Приоритет 3 „Укрепване на социалния капитал и териториалния капацитет за развитие и сътрудничество“

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори):

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ:

ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ ПО ПОДХОДА ВОМР - ОБЩО ЗА СВОМР НА МИГ „ТУНДЖА-СЛИВЕН-ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА“				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
R.37	Нови работни места по подкрепените проекти	брой	10	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
R.40	Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“	брой	0	н/п
R.41	Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	процент	38	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
R.42	Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепата на дейности за социално включване	брой	60	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
R.0	Брой лица, включени в дейности по обучения,	брой	350	Одобрени дейности . Отчетни документи.

	информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания.			ИСУН.
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА ЦЯЛОСТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
И1	Брой на сключените договори	Брой	26	Одобрени проекти. Сключени договори ИСУН. База данни на МИГ
И2	Стойност на сключените договори	Евро	2 158 216,20	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
И3	Брой подпомогнати дейности в публична инфраструктура и услуги, насочени към създаване на „интелигентни селища“	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
И4	Брой подпомогнати дейности в подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа на територията на МИГ	Брой	6	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
И5	Брой дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания.	Брой	12	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ
И6	Брой подпомогнати дейности	Брой	2	Одобрени проекти.

	за сътрудничество и подготвителни дейности за нето.			Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
P1	Брой населени места с реализирани инвестиции за създаване на „интелигентни селища“	Брой	2	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P2	Брой микропредприятия, получаващи БФП за развитие и неземеделски дейности	Брой	5	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P3	Брой земеделски стопани, диверсифицирали икономическата си дейност с неземеделски дейности	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P4	Брой модернизирани преработвателни предприятия	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P5	Брой модернизирани земеделски стопанства	Брой	7	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P6	Брой подпомогнати стопанства за прилагане на технологии на прецизно /интелигентно/ цифрово земеделие	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на

				МИГ
P7	Брой населени места, обхванати от дейности в подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа на територията на МИГ	Брой	6	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P8	Брой населени места, обхванати от дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него	Брой	2	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P9	Брой населени места, обхванати от дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания.	Брой	10	Одобрени дейности . Отчетни документи. ИСУН.

4.2.2. Индикатори по мерки:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 1 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕТО И ЗАПАЗВАНЕТО НА УСТОЙЧИВО СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРОИЗВОДСТВО“

ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 1 ЗА РЕЗУЛТАТ ПО ПОДХОДА ВОМР				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
R.37	Нови работни места по подкрепените проекти	брой	4	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 1				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева	Източник на информация

			стойност	
И1	Брой на сключените договори	Брой	8	Одобрени проекти. Сключени договори ИСУН. База данни на МИГ
И2	Стойност на сключените договори	Евро	448 965,40	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
P5	Брой модернизиращи земеделски стопанства	Брой	7	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P6	Брой подпомогнати стопанства за прилагане на технологии на прецизно /интелигентно/ цифрово земеделие	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договор и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 2 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ПРЕРАБОТКАТА НА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПРОДУКЦИЯ“				
ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 2 ЗА РЕЗУЛТАТ ПО ПОДХОДА VOMP				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
R.37	Нови работни места по подкрепените проекти	брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.

СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 2				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
И1	Брой на сключените договори	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени договори ИСУН. База данни на МИГ
И2	Стойност на сключените договори	Евро	129 998,00	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
P4	Брой модернизирани преработвателни предприятия	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 3 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕ НА НЕСЕЛСКОСТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ“				
ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 3 ЗА РЕЗУЛТАТ ПО ПОДХОДА ВОМР				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
R.37	Нови работни места по подкрепените проекти	брой	5	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи.

				ИСУН.
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 3				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
И1	Брой на сключените договори	Брой	7	Одобрени проекти. Сключени договори ИСУН. База данни на МИГ
И2	Стойност на сключените договори	Евро	386 587,78	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
P2	Брой микропредприятия, получаващи БФП за развитие на неземеделски дейности	Брой	5	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
P3	Брой земеделски стопани, диверсифицирали икономическата си дейност с неземеделски дейности	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 4 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ И МЕСТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА“				
ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ ПО МЯРКА 4 ПО ПОДХОДА ВОМР				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР –	Източник на информация

			целева стойност	
R.41	Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	процент	35	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
R.42	Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепата на дейности за социално включване	брой	50	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 4				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
И1	Брой на сключените договори	Брой	6	Одобрени проекти. Сключени договори ИСУН. База данни на МИГ
И2	Стойност на сключените договори	Евро	1 124 842,14	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
И3	Брой подпомогнати дейности в публична инфраструктура и услуги, насочени към създаване на „интелигентни селища“	Брой	1	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева	Източник на информация

			стойност	
P1	Брой населени места с реализирани инвестиции за създаване на „интелигентни селища“	Брой	2	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 5 „ПОДКРЕПА НА СЕЛСКАТА САМОБИТНОСТ, ТРАДИЦИИ, КУЛТУРА И ПРИРОДА“

ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ ПО МЯРКА 5 - ПО ПОДХОДА ВОМР

Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
R.41	Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	процент	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
R.42	Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепата на дейности за социално включване	брой	10	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.

СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 5

ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ

Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
И1	Брой на сключените договори	Брой	4	Одобрени проекти. Сключени договори ИСУН. База данни на МИГ
И2	Стойност на сключените договори	Евро	67 822,87	Одобрени проекти. Сключени договори.

				ИСУН. База данни на МИГ.
И4	Брой подпомогнати дейности в подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа на територията на МИГ	Брой	6	Одобрени проекти. Сключени договори. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
P7	Брой населени места, обхванати от дейности в подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа на територията на МИГ	Брой	6	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 6 „СЪТРУДНИЧЕСТВО И ПОДГОТВИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ ЗА НЕГО“				
ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ ПО МЯРКА 6 ПО ПОДХОДА ВОМР				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
R.41	Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	процент	1	Одобрени проекти. Сключени и изпълнени договори и отчетни документи. ИСУН.
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 6				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева	Източник на информация

			стойност	
И6	Брой подпомогнати дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за нето.	Брой	2	Одобрени дейности. ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
P8	Брой населени места, обхванати от дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него	Брой	2	Изпълнени дейности Отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 7 „УПРАВЛЕНИЕ, МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА СТРАТЕГИЯТА И НЕЙНОТО ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ“				
ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ ПО МЯРКА 7 ПО ПОДХОДА ВОМР				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВOMP – целева стойност	Източник на информация
R.41	Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	процент	1	Изпълнени дейности Отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
R.0	Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания	брой	350	Изпълнени дейности Отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ
СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 7				
ИЗХОДНИ ИНДИКАТОРИ				

Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
И5	Брой дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания.	Брой	12	Одобрени дейности . ИСУН. База данни на МИГ.
ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
Код	Индикатор	Мерна единица	Очакван принос от СВОМР – целева стойност	Източник на информация
Р9	Брой населени места, обхванати от дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания.	Брой	10	Изпълнени дейности. Отчетни документи. ИСУН. База данни на МИГ

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията

Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост Специфична цел 1.1: Модернизиране на земеделските стопанства и подобряване на пазарните им позиции	
Действия за постигане за целта:	Инвестиционна подкрепа за развитието и запазването на устойчиво селскостопанско производство
Финансов ресурс	448 965,40 евро (ЕЗФРСР) - Мярка 1 „Инвестиционна подкрепа за развитието и запазването на устойчиво селскостопанско производство“
Времева рамка:	Прием на проекти: периодично – от 2025 до 2027г. вкл. Договаряне: периодично - след одобрена от ДФЗ проведена от

	МИГ процедура за прием и оценка Изпълнение на договори - по указания на УО/ДФЗ
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно процедура на МИГ и указания на УО/ДФЗ
Очакван резултат:	○ Подкрепени инвестиции в земеделски стопанства - 8 проекта, в т.ч. едно стопанство за прилагане на технологии на прецизно /интелигентно/ цифрово земеделие ○ Нови работни места по подкрепените проекти - 4 броя
Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост Специфична цел 1.2: Добавяне на стойност чрез повишаване на конкурентоспособността при първичната преработка на селскостопански продукти	
Действия за постигане за целта:	Инвестиционна подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на преработката на селскостопанска продукция
Финансов ресурс	129 998,00 евро (ЕЗФРСР) - Мярка 2 „Инвестиционна подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на преработката на селскостопанска продукция“
Времева рамка:	Прием на проекти: периодично – от 2025 до 2027г. вкл. Договаряне: периодично - след одобрена от ДФЗ проведена от МИГ процедура за прием и оценка Изпълнение на договори - по указания на УО/ДФЗ
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно процедура на МИГ и указания на УО/ДФЗ
Очакван резултат:	○ Подкрепени инвестиции за преработка/маркетинг на селскостопанска продукция - 1 проект ○ Нови работни места по подкрепените проекти - 1 брой

Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и осигуряване на заетост

Специфична цел 1.3: Засилване на предприемаческата инициатива, креативността и иновациите в развитието на неземеделски дейности

Действия за постигане за целта:	Инвестиционна подкрепа за развитие на неселскостопански дейности
Финансов ресурс	386 578,79 евро (ЕЗФРСР) – Мярка 3 „Инвестиционна подкрепа за развитие на неселскостопански дейности“
Времева рамка за изпълнение:	Прием на проекти: периодично – от 2025 до 2027г. вкл. Договаряне: периодично - след одобрена от ДФЗ проведена от МИГ процедура за прием и оценка Изпълнение на договори - по указания на УО/ДФЗ
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно процедура на МИГ и указания на УО/ДФЗ
Очакван резултат:	○ Подкрепени инвестиции за неселскостопански дейности – 6 проекта ○ Нови работни места по подкрепените проекти – 5 бр.

Приоритет 2: Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност

Специфична цел 2.1: Подобряване на обществената инфраструктура и условията на живот на територията на МИГ

Действия за постигане за целта:	Инвестиционна подкрепа за развитие на обществените услуги и местната инфраструктура
Финансов ресурс	1 124 842,14 евро (ЕЗФРСР) – Мярка 4 „Инвестиционна подкрепа за развитие на обществените услуги и местната инфраструктура“

Времева рамка за изпълнение:	Прием на проекти: периодично – от 2025 до 2027г. вкл. Договаряне: периодично - след одобрена от ДФЗ проведена от МИГ процедура за прием и оценка Изпълнение на договори - по указания на УО/ДФЗ
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно процедура на МИГ и указания на УО/ДФЗ
Очакван резултат:	○ Подкрепени инвестиции за развитие на обществените услуги и местната инфраструктура - 6 проекта ○ Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП -35% ○ Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепата на дейности за социално включване – 50 броя ○ Населени места с реализирани инвестиции за създаване на „интелигентни селища“ - 2 броя
Приоритет 2: Подобряване на качеството на живот в местните селски общности, социално приобщаване и съхраняване на местната идентичност Специфична цел 2.2: Запазване и валоризация на местното природно богатство, културно-историческо наследство, традиции и типични продукти	
Действия за постигане за целта:	Инвестиции в подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа
Финансов ресурс	67 822,87 евро (ЕЗФРСР) – Мярка 5 „Подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа“
Времева рамка за изпълнение:	Прием на проекти: периодично – от 2025 до 2027г. вкл. Договаряне: периодично - след одобрена ДФЗ проведена от МИГ процедура за прием и оценка Изпълнение на договори - по указания на УО/ДФЗ
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно процедура на МИГ и указания на УО/ДФЗ

Очакван резултат:	○ Подкрепени проекти, свързани със селската самобитност, традиции, култура и природа – 4 броя ○ Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП - 1% ○ Брой населени места, обхванати от дейности в подкрепа на селската самобитност, традиции, култура и природа на територията на МИГ - 6 броя
Приоритет 3: Укрепване на социалния капитал и териториалния капацитет за развитие и сътрудничество Специфична цел 3.1: Стимулиране въвеждането на иновативни дейности и продукти на местно ниво като резултат от сътрудничеството с други територии от страната и Европейския съюз	
Действия за постигане за целта	Осъществяване на дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за него
Финансов ресурс	91 749,28 евро (ЕЗФРСР) по Мярка 6 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“ Финансовата помощ за дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за него се предоставя по условията и реда на Раздел III. „Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕФСУ
Времева рамка за изпълнение:	Осъществяване на дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за него: в периода 2026-2027 г. Изпълнение на дейностите - по указания на УО/ДФЗ
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно процедура на МИГ и указания на УО/ДФЗ
Очакван резултат:	○ Подкрепени дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за него – 2 броя ○ Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП Увеличен относителния дял от населението, ползващо се от подобрени услуги/инфраструктура- 1%

	○ Брой населени места, обхванати от дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него – 2 броя
Приоритет 3: Укрепване на социалния капитал и териториалния капацитет за развитие и сътрудничество Специфична цел 3.2: Повишаване на капацитета на местните общности и насърчаване на местни инициативи в планирането и управлението на процесите на развитие на територията на МИГ	
Действия за постигане за целта	Управление, мониторинг и оценка на Стратегията за ВОМР и нейното популяризиране
Финансов ресурс	749 988,50 лева (ЕЗФРСР) – по Мярка 7 „Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране“
Времева рамка за изпълнение:	За периода на прилагане на Стратегията за ВОМР съгласно сключено споразумение и административен договор до 30.09. 2029 г.
Отговорен орган на МИГ/действия	Екип, УС и ОС / Съгласно договор на МИГ и указания на УО/ДФЗ
Очакван резултат:	○ Подкрепени дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания-12 броя ○ Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания -350 броя ○ Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП Увеличен относителния дял от населението, ползващо се от подобрени услуги/инфраструктура- 1% ○ Брой населени места, обхванати от дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания – 10 броя
Стратегията за ВОМР се разработва за период до 31 декември 2027 г.	

Максималният период за изпълнение на дейностите и операциите по проектите към стратегиите за ВОМР, не може да надвишава 36 месеца за проекти на възложители по ЗОП/Постановление № 4 на Министерския съвет от 11.01.2024 г. за определяне на правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от европейските фондове при споделено управление и 24 месеца за останалите бенефициенти.

Максималният период за изпълнение на дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него е до 24 месеца за проекти, включващи строително-монтажни работи, и до 18 месеца за останалите дейности. Срокът започва да тече от датата на сключване на административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Изпълнението на стратегията приключва с извършването и на последното плащане към бенефициент по проект, финансиран от стратегията за ВОМР

ВАЖНО: Когато на една и съща територия са одобрени стратегии за ВОМР, финансирани със средства от ЕЗФРСР и ЕФМДРА, не се допуска финансиране на една и съща дейност по проектите.

НА ПРИЛАГАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА НА МИГ „ТУНДЖА СЛИВЕН-ДОЛИНАТА НА ТУНДЖА“

ДЕЙНОСТИ	2025	2026	2027	2028	2029
Ежегоден периодичен прием и договаряне на проекти към СВОМР					
Изпълнение на проекти към СВОМР					
Мониторинг и оценка на Стратегията за ВОМР	Г.О.	Г.О.	Г.О. М.О.	Г.О.	Г.О. П.С.
Дейности за сътрудничество с местни инициативни групи					
Дейности за популяризиране на СВОМР					
Дейности по управление на СВОМР					

Г.О – годишна оценка; М.О – междинна оценка ; П.С. – последваща оценка

5. Описание на мерките: (не повече от 4 страници за всяка мярка)

Мерки и дейности, финансирани от ЕЗФРСР:

МЯРКА 1 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕТО И ЗАПАЗВАНЕТО НА УСТОЙЧИВО СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРОИЗВОДСТВО“

Цели на мярката :

- Модернизиране на земеделските стопанства чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности в стопанствата и придобиването на нови активи;
- Развитие на прецизно земеделие;
- Подобряване на общата производителност на земеделските стопанства и повишаване на тяхната конкурентоспособност;
- Насърчаване на сътрудничеството между земеделските стопани за извършване на колективни инвестиции;
- Насърчаване развитието на социално земеделие;
- Опазване на компонентите на околната среда.

На територията на МИГ «Тунджа-Сливен Долина на Тунджа» са регистрирани над 1800 земеделски стопанства. При по-голямата част от тях материално техническата база за селскостопанско производство и съхранение на продукцията е силно амортизирана и морално остаряла, липсват и достатъчно възможности за осигуряване на инвестиции за тяхното обновяване, вкл. такива насочени към опазване на компонентите на околната среда. Това води до ниска ефективност на земеделското производство и намаляване на перспективите за растеж в един традиционен отрасъл, който има голямо значение за територията на МИГ с оглед на обективните географски характеристики, земеползване и икономическа структура, човешки ресурси и нагласи на местното население.

Дейностите по мярката ще дадат възможност за модернизиране на земеделските стопанства и подобряване на икономическата им стойност чрез по-добро използване на производствените условия, включващо въвеждането на нови процеси и технологии за повишаване качеството на произвежданата продукция, вкл. такива свързани с прецизно земеделие; разнообразяването на земеделските дейности в стопанството. Мярката се разглежда като основен механизъм за постигане целите на стратегията, предвид както на типа инвестиции, които се подпомагат, така и поради факта, че в процеса на подготовката на СВОМР се очерта висок интерес към заложените дейности.

Допустими дейности

Допустими за финансиране са :

- Дейности в земеделските стопанства, свързани с производството на селскостопански продукти включени в Приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти;
- дейности в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда за биологично производство и прецизно/интелигентно/цифрово земеделие;

Допустимите за подпомагане дейности в рамките на мярката, могат да включват материални и нематериални инвестиции в земеделски стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет.

Подкрепата ще бъде насочена към следните дейности:

- Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;
- Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността, приложими за съответните стопанства;
- Инвестиции, пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;
- Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;
- Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;
- Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
- Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства;
- Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.
- Инвестиции в развитие на биологично растениевъдство и животновъдство;
- Инвестиции за прилагане на технологиите на прецизно/интелигентно/цифрово земеделие - оптимизиране на почвените обработки, употребата на торове и препарати за растителна защита, превенция на болести по животните, регенеративно/консервационно земеделие, събиране и анализ на данни за отпадъците, генерирани от земеделското производство, проследяване на емисиите парникови газове в стопанството, като например (неизчерпателен списък): сензори, дроне, изкуствен интелект, сателитни изображения, автоматизация и роботика, вкл. земеделска техника с такива компоненти.

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Допустими кандидати:

1. **Земеделските стопани**, допустими за подпомагане по мярката трябва да са регистрирани по Закона за подпомагане на земеделските производители и да отговарят и на следните условия:

- да са физически лица или;
- да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия.;
- да имат приход/доход от земеделска дейност и/или приход/доход от услуги директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ и/или публична финансова помощ за извършваната от тях селскостопанска дейност;
- да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 2 000 евро;
- да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта

2. Допустими са и кандидати за колективни инвестиции

Колективни инвестиции са инвестиции от две или повече физически или юридически лица, които са учредили структура по реда на Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), която се създава за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115. Физическите или юридически лица учредяващи структурата по ЗЗД трябва да отговарят на изискванията, посочени в т.1

Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Кандидатите за финансова помощ трябва да имат постоянен адрес (за физическите лица) или седалище (за юридическите лица и ЕТ) на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Клонове на юридически лица или на еднолични търговци не са допустими кандидати.

За да отговарят на условия за допустимост инвестиционните операции ще се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда. В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане

Допустими разходи:

Допустими са инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115:

1. строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;

2. закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар;
3. специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;
4. закупуване на земя на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
5. закупуване на сгради на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
6. нематериални активи – компютърен софтуер за нуждите на стопанството;
7. основни земеделски инвестиции, когато са свързани със социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции;

Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение. Разходите, свързани с консултации по разработване на бизнес план и окомплектоване на пакета от документи и консултантски услуги, свързани с изпълнението и отчитане на дейностите по проекта до изплащане на помощта, не следва да надхвърлят 5 % от стойността на допустимите разходи.

Не е допустима подкрепата за основни земеделски инвестиции , с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и такива, свързани с колективни инвестиции.

„Основни земеделски инвестиции“ - самоходна техника за обработка на почвата, прибиране и/или съхранение на реколтата, отглеждане на растениевъдна и животновъдна продукция – колесни трактори, верижни трактори, специализирани самоходни машини (силажкомбайни, зърнокомбайни и др.) и друг вид самоходни машини с мощност по-голяма от 50 к.с., включително и когато те се използват в животновъдните обекти.

Прикачен инвентар не следва да се третира като основни земеделски инвестиции.

Мощността от 50 к. с., посочена в определението, се отнася до друг вид самоходни машини, различни от конкретно изброените (за обработка на почвата, прибиране и/или съхранение на реколтата, отглеждане на растениевъдна и животновъдна продукция – колесни трактори, верижни трактори, специализирани самоходни машини (силажкомбайни, зърнокомбайни и др.) и в тази връзка, от всички изброени в определението, само те са допустими за финансиране, когато са с мощност по-малка от 50 к.с. и не са свързани със социално земеделие и колективни инвестиции.

„Социално земеделие“ - всички дейности, при които се използват земеделски ресурси за насърчаване или разработване на социални услуги като рехабилитация, терапия, защитена заетост, образование през целия живот и други дейности, които допринасят за социално

включване. Социалното земеделие включва следните четири основни вида дейности - рехабилитация и терапия; работно включване и социална интеграция; образование; грижа за хората. Защитена заетост е заетост в среда, в която хората с увреждания получават услуги и обучение за развиване на работни умения и поведение, и която е безопасна и не е конкурентна;

Финансови параметри на проектите:

- **Минималният размер** на общите допустими разходи за един проект е 10 000 евро
- **Максималния размер** на общите допустими разходи за един проект е 120 000 евро

Интензитет на финансовата помощ:

Финансовата помощ е в размер **на 65%** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи по проекта.

Максималното подпомагане може да бъде увеличено **на 80%** за инвестиции, извършени от млади земеделски стопани, които отговарят на следните условия, съгласно СПРЗСР:

- към момента на подаване на проектното предложение земеделският стопани е на възраст не повече от 40 навършени години;
- да е ръководител на земеделско стопанство лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице (ЕООД), условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат;
- да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост;
- да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство.

Критерии за подбор на проект, тяхната тежест и минимален праг за одобрение :

Избраните по мярката критерии за подбор целят да гарантират насочване на безвъзмездна помощ съобразно установените потребности и заложените цели в Стратегията за ВОМР, като се приоритизират проекти, както следва:

№	Критерии за подбор/оценка	Максимален
---	---------------------------	------------

		брой точки
1.	Проекти с инвестиции и дейности, насочени в един от в секторите "Плодове и зеленчуци", "Животновъдство", "Етеричномаслени и медицински култури" или в комбинация в два или три от тях: - над 50% от допустимите инвестиционни разходи - 10 т. - над 80% - от допустимите инвестиционни разходи - 20 т.	20
2.	Проекти, при които изпълнението на одобрените инвестиции и дейности води до осигуряване на допълнителна заетост в земеделските стопанства: - разкриващи минимум едно допълнително работно място- 10 т. - разкриващи повече от едно допълнително работно място- 20 т.	20
3.	Проект на млади земеделски стопани , отговарящи на следните условия: - към момента на подаване на проектното предложение земеделският стопанин е на възраст не повече от 40 навършени години; - да е ръководител на земеделско стопанство лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице (ЕООД), условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат; - да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост; - да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство.	15
4.	Проекти с инвестиции и дейности в стопанства за производство на биологични продукти- над 50 % от допустимите инвестиционни разходи са свързани със сертифицирано	15

	производство на биологични продукти.	
5.	Проекти за въвеждане на иновации в земеделското стопанство - въвеждането на нови машини, съоръжения и оборудване, за които са представени патент и/или полезен модел и/или лиценз за ползване на патент и/или полезен модел, издадени от Българското или Европейското патентни ведомства - над 30% от допустимите инвестиционни разходи са за иновации.	10
6.	Проекти, представени от кандидати, развиващи социално земеделие съгласно дефиницията, дадена в описанието на мярката.	10
7.	Проекти, свързани с прилагането на технологии на прецизно /интелигентно/цифрово земеделие - над 30% от допустимите инвестиционни разходи са свързани с развитието на прецизно /интелигентно/цифрово земеделие.	10
Общ максимален брой точки:		100

Подпомагат се проекти, които са получили **минимален брой от 10 точки** по критериите за подбор.

За проекти, получили еднакъв брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва съобразно получения брой точки по отделните критерии за оценка в низходящ ред по списъка, посочен по-долу. В случай, че проектните предложения отново получат равен брой точки по съответния критерий за оценка, същите ще бъдат класирани съобразно получения общ брой точки по критериите за оценка по следващия критерий от следният списък:

1. Критерий 2. Проекти, при които изпълнението на одобрените инвестиции и дейности води до осигуряване на допълнителна заетост в земеделските стопанства

2. Критерий 3. Проекти на млади земеделски стопани

3. Критерий 7. Проекти, свързани с прилагането на технологии на прецизно /интелигентно/цифрово земеделие

Подборът на проекти ще се извършва при спазване на хоризонталните политики на Европейския съюз.

МИГ ще прилага процедура за подбор на проекти в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство и указанията на УО.

МЯРКА 2 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ПРЕРАБОТКАТА НА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПРОДУКЦИЯ

Цели:

- Модернизиране на предприятията и земеделските стопанства, преработващи

земеделски продукти;

- Повишаване нивото на добавяне на стойност към земеделските продукти;
- Подкрепа за преработката на традиционни за територията местни продукти,
- Внедряване на нови за територията продукти, процеси, технологии, опазващи околната среда;

Инвестициите, насочени за преодоляване на структурните проблеми в преработката на селскостопански продукти на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ чрез модернизиране и повишаване ефективността и продуктивността на производството, ще осигурят добавяне на стойност към земеделските продукти, включително и на традиционните такива и ще увеличат пазарните и експортни възможности на първичните продукти. В условията на силно наситен и конкурентен пазар на хранителни стоки, конкурентоспособността на предприятията за преработка на селскостопанска продукция в значителна степен зависи от подобряване на ефективността на производството и маркетинга, въвеждане на иновации, използването на възобновяеми източници на енергия, подобряване на качеството и безопасността на храните, опазване на околната среда, подобряване условията на труд и хигиена.

Допустими дейности

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС)2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност, подобряващи цялостната дейност на предприятията.

Инвестициите, обект на подкрепа следва да са свързани с:

- Преработка и/или маркетинг на продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти;
- Развитие на нови продукти, процеси и технологии за продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти.

Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук:

- Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици;
- Месо и месни продукти;
- Плодове и зеленчуци, включително гъби;
- Пчелен мед;
- Зърнени, мелничарски и нишестени продукти;
- Растителни и животински масла и мазнини;
- Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки;

- Готови храни за селскостопански животни;
- Гроздова мъст, вино и оцет;

Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти.

Подкрепата ще бъде насочена към материални и нематериални инвестиции, свързани със следните дейности:

- ✓ Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;
- ✓ Инвестиции, свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи, необходими за производството и маркетинга;
- ✓ Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;
- ✓ Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;
- ✓ Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;
- ✓ Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;
- ✓ Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление;
- ✓ Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения;
- ✓ Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг;
- ✓ Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанți, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

За да отговарят на условия за допустимост инвестиционните операции ще се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда. В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконови нормативни актове за неговото прилагане

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-

Долината наТунджа“

Допустими кандидати :

1. Земеделски стопани - физически лица или еднолични търговци, регистрирани по Търговския закон или юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, които имат регистрация като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители. В случай, че е приложимо за земеделското стопанство на кандидата, то следва да отговаря и на изискванията на Закона за ветеринарно-медицинската дейност и Закона за храните.

Допустими за подпомагане по настоящата мярка са земеделски стопанства със стандартен производствен обем (СПО) от над 2 000 евро включително.

2. Еднолични търговци и юридически лица, различни от кандидатите по т.1

Кандидатите по т. 2 трябва да са регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите и да отговарят на изискванията на Закона за храните.

Всички кандидати следва да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта,

Кандидатите - преработватели на селскостопански продукти, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

- да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите законодателство.
- да са микро, малки или средни предприятия, съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗМСП;

Кандидатите за финансова помощ трябва да имат постоянен адрес (за физическите лица) и седалище (за юридическите лица или ЕТ) на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Клонове на юридически лица или на еднолични търговци не са допустими кандидати.

Допустими разходи

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС)2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност, подобряващи цялостната дейност на предприятията.

Допустими са инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115 от 02 декември 2021:

1. строително – монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;
2. закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане;

3. специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;
4. закупуване на земя на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
5. закупуване на сгради на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
6. нематериални активи – инвестиции в компютърен софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение. Разходите, свързани с консултации по разработване на бизнес план и окомплектоване на пакета от документи и консултантски услуги, свързани с изпълнението и отчитане на дейностите по проекта до изплащане на помощта, не следва да надхвърлят 5 % от стойността на допустимите разходи.

■ **Финансови параметри на проектите:**

Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 25 000 евро

- **Максималният размер** на общите допустими разходи за един проект е 200 000 евро

Интензитет на финансовата помощ:

Финансовата помощ е в размер **на 65 %** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Критерии за избор на проекти, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

№	Критерии за подбор/оценка	Максимален брой точки
1	Проекти с инвестиции и дейности, насочени към чувствителни сектори ("Плодове и зеленчуци", "Животновъдство", "Етеричномаслени и медицински култури") - над 75 % от обема на преработваните суровини са от растителен или животински произход, попадащи в обхвата на чувствителните сектори.	20
2	Проекти, при които изпълнението на одобрените инвестиции и дейности води до осигуряване на допълнителна заетост: ■ разкриващи минимум едно допълнително работно място- 10 т. ■ разкриващи повече от едно допълнително работно място- 20 т.	20
3	Проекти за преработка на биологични суровини и производство на биологични продукти- над 75% от обема на преработваната суровина и произведена продукция, посочена в бизнес плана, ще бъде биологично сертифицирана.	20
4	Проекти за въвеждане на иновации в преработвателното	15

	предприятие - въвеждането на нови машини, съоръжения и оборудване, за които са представени патент и/или полезен модел и/или лиценз за ползване на патент и/или полезен модел, издадени от Българското или Европейското патентни ведомства – над 30% от допустимите инвестиционни разходи са за иновации.	
5	Проекти, включващи инвестиции, които осигуряват опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление - най-малко 15% от допустимите инвестиционни разходи са свързани с инвестиции, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление.	15
6	Проекти за въвеждане на енергоспестяващи технологии в процесите на преработка – инвестициите по проекта водят до повишаване на енергийната ефективност на предприятието, удостоверено със съответен доклад от правоспособно лице, вписано в публичния регистър по чл. 60, ал. 1 ЗЕЕ.	10
Общ максимален брой точки:		100
Подпомагат се проекти, които са получили минимален брой от 10 точки по критериите за подбор. За проекти, получили еднакъв брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва съобразно получения брой точки по отделните критерии за оценка в низходящ ред по списъка, посочен по-долу. В случай, че проектните предложения отново получат равен брой точки по съответния критерий за оценка, същите ще бъдат класирани съобразно получения общ брой точки по критериите за оценка по следващия критерий от следният списък: - Критерий 2. Проекти, при които изпълнението на одобрените инвестиции и дейности води до осигуряване на допълнителна заетост. - Критерий 3. Проекти, включващи инвестиции, които осигуряват опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление - най-малко 15% от допустимите инвестиционни разходи са свързани с инвестиции, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление. - Критерий 1. Проекти с инвестиции и дейности, насочени в един от в секторите "Плодове и зеленчуци", "Животновъдство", "Етеричномаслени и медицински култури" или в комбинация в два или три от тях. Подборът на проекти ще се извършва при спазване на хоризонталните политики на Европейския съюз. МИГ ще прилага процедура за подбор на проекти в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство и указанията на УО.		

МЯРКА 3 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕ НА НЕСЕЛСКОСТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ“

Цели:

- Диверсификация на икономиката ;
- Преодоляване на сезонния характер на заетостта и разкриване на нови работни места, производства и услуги;
- Подобряване на здравните и социалните услуги.;
- Развитието на технологиите в областта на „зелената икономика“, включително на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) за собствено потребление и „кръговата икономика“.

На територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ съществуват голям брой земеделски производители. Относително малък дял от тях развиват печеливши дейности извън земеделието, поради ограничени финансови ресурси и липса на управленски знания и умения за развиване на неземеделски бизнес. На територията на МИГ съществуват множество микропредприятия с ограничени финансови ресурси за растеж и модернизация, малък начален капитал, управленски опит и потенциал за създаване на работни места. Слаба е и диверсификацията, независимо от факта, че има предприятия в областта на машиностроенето, леката промишленост и услугите, но липсват финансови ресурси за инвестиции, достъпните пазари са ограничени, покупателната способност на местното население е ниска. Подпомагането на инвестиции за неземеделски дейности на земеделски стопани, така и на други съществуващи или нови микропредприятия, несвързани със селскостопанското производство и преработка, ще улесни навлизането им в сектори с потенциал за пазарен растеж. Това ще доведе до допълнителни доходи за населението, ще смекчи проблема със сезонната заетост и миграционните процеси на територията на МИГ. Подкрепата за инвестиции развитието на неземеделски дейности е важен инструмент за подобряване на конкурентоспособността и потенциала за създаване на заетост, а оттам – за подобряване на качеството на живот на територията.

Допустими кандидати:

Подпомагане в рамките на мярката получават земеделски стопани, микропредприятия и физически лица.

В обхвата на мярката физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители;
- да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 2 000 евро;
- да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;

- да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП ;

Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;
- да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП

Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;
- да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП.

Всички кандидати представят разработен бизнес план, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта.

Получателите на финансова помощ трябва да имат постоянен адрес (за физическите лица) и седалище (за юридическите лица и ЕТ) на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Клонове на юридически лица или на еднолични търговци не са допустими кандидати.

Допустими дейности:

Инвестициите, допустими за подпомагане в рамките на мярката трябва да са свързани с развитие на производства и услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Подкрепата в рамките на мярката е в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности:

- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИКТ и др.;

- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти и други неземеделски дейности.

В рамките на мярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултатът от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

За да отговарят на условия за допустимост инвестиционните операции ще се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда. В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане

Допустими разходи:

Допустими са инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115 от 02 декември 2021:

1. строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;
- 2 закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар;
3. специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;
4. закупуване на земя на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
5. закупуване на сгради на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
6. нематериални активи – инвестиции в компютърен софтуер;

Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение. Разходите, свързани с консултации по разработване на бизнес план и окомплектоване на пакета от документи и

консултантски услуги, свързани с изпълнението и отчитане на дейностите по проекта до изплащане на помощта, не следва да надхвърлят 5 % от стойността на допустимите разходи.

Финансови параметри на проектите

- **Минималният размер** на общите допустими разходи за един проект е 10 000 евро.
- **Максималният размер** на общите допустими разходи за един проект е 150 000 евро

Интензитет на финансовата помощ

Финансовата помощ е в размер на **65 %** от общите допустими разходи по проекта

Критерии за избор на проекти, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

Избраните критерии за подбор целят да гарантират насочване на помощ, съобразно установените потребности и заложените цели в Стратегията за ВОМР, като се приоритизират проекти както следва:

№	Критерии за подбор/оценка	Максимален брой точки
1	Проекти, включващи инвестиции, които осигуряват опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление - най-малко 15% от допустимите инвестиционни разходи са свързани с инвестиции, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление.	20
2	Проекти, при които изпълнението на одобрените инвестиции и дейности води до осигуряване на допълнителна заетост: - разкриващи минимум едно допълнително работно място- 10 т. - разкриващи повече от едно допълнително работно място- 20 т.	20
3	Проект, подаден от млад предприемач- кандидат на възраст до навършени 40 г. - Към датата на кандидатстване едноличният собственик на капитала на предприятие - ЕООД/ЕАД, или едноличният собственик на предприятие - ЕТ, е на възраст до навършени 40 г.; - Към датата на кандидатстване, в случай на предприятие с повече от един собственик на капитала (ООД/АД), собственик/ци с	10

	дялове общо над 50% от капитала е/са на възраст до навършени	
4	Проекти с инвестиции за социални и здравни услуги.	10
5	Проекти с инвестиции и дейности за ИКТ, дигитализация и роботизация.	10
6	Проекти, подадени от кандидати, притежаващи опит в сектора, в който кандидатстват – към датата на подаване на проекта, кандидатът минимум една приключена финансова година е упражнявал икономическа дейност съгласно Класификацията на икономическите дейности с код, идентичен с кода на икономическата дейност на проекта.	10
7	Проекти, подадени от кандидати с установени трайни увреждания - лице с решение на ТЕЛК/НЕЛК 50 и над 50 % намалена работоспособност: - Към датата на кандидатстване едноличният собственик на капитала на предприятие - ЕООД/ЕАД, или едноличният собственик на предприятие - ЕТ, е лице с установено трайно увреждане; - Към датата на кандидатстване, в случай на предприятие с повече от един собственик на капитала (ООД/АД), собственик/ци с дялове общо над 50% от капитала е/са лице/а с установени трайни увреждания; - Физическото лице – занаятчия е с установени трайни увреждания	10
8	Проектът е подаден от кандидат – жена: - Към датата на кандидатстване едноличният собственик на капитала на предприятие - ЕООД/ЕАД, или едноличният собственик на предприятие - ЕТ, е жена; - Към датата на кандидатстване, в случай на предприятие с повече от един собственик на капитала (ООД/АД), собственик/ци с дялове общо над 50% от капитала е/са жена/и; - Физическото лице – занаятчия е жена.	10

Общ максимален брой точки: 100

Подпомагат се проекти, които са получили **минимален брой от 10 точки** по критериите за подбор.

За проекти, получили еднакъв брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва съобразно получения брой точки по отделните критерии за оценка в низходящ ред по списъка, посочен по-долу. В случай, че проектните предложения отново получат равен брой точки по съответния критерий за оценка, същите ще бъдат класирани съобразно получения общ брой точки по критериите за оценка по следващия критерий от следният списък:

1. Критерий 2. Проекти, при които изпълнението на одобрените инвестиции и дейности води до осигуряване на допълнителна заетост.
2. Критерий 1. Проекти, включващи инвестиции, които осигуряват опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление - най-малко 15% от допустимите инвестиционни разходи са свързани с инвестиции, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда чрез производство на устойчива енергия от ВЕИ за собствено потребление.
3. Критерий 3. Проект, подаден от млад предприемач- кандидат на възраст до навършени 40 години.

Подборът на проекти ще се извършва при спазване на хоризонталните политики на Европейския съюз.

МЯРКА 4 „ИНВЕСТИЦИОННА ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ И МЕСТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА“

Цели:

- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляването на бедността;
- Стимулиране на интегрирано териториално социално-икономическо развитие;
- Повишаване качеството на живот на местните общности
- Създаване на условия за развитие на интелигентни селища („Smart-villages“).

Подобряването на качеството на живот в местните селски общности е определящо за развитието на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долната на Тунджа“. Инвестициите в областта на обществените услуги и местната инфраструктура се разглеждат като ключов фактор за удовлетворяване на изискванията на местните общности и особено на по-младото поколение относно качеството на живот.

Увеличените възможности за подкрепа на обществените услуги и местна инфраструктура ще допринесат за задържането на младите хора, ще съдейства за социалната и културна интеграция, за създаването на условия за развитие на интелигентни селища („Smart-villages“) и като краен резултат за цялостното повишаване на качеството на живота в територията

Допустими кандидати:

- Община „Тунджа“

- Община Сливен

Изискването към кандидатите за седалище на територията на действие на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ не се отнася за:

- Общините в обхвата на селските райони на Република България, които имат седалище в съответния областен град - община „Тунджа“;
- Общините, които участват в МИГ с населени места без общинския център – град с население над 30 000 жители - Община Сливен;

Допустими дейности:

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по мярката:

1. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;
2. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение.;
3. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;
4. Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от местно значение;
5. Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;
6. Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот;
7. Дейности в публични услуги и общинска инфраструктура от местно значение, насочени към създаването на „интелигентни селища“ („Smart-villages“) на територията на МИГ.

„Интелигентни селища“ - подход за интегрирано териториално развитие, който се прилага от общности в селските райони, на основата на концепция (опростен вариант на стратегия или стратегия) за неговото приложение и/или като отделни, самостоятелни иновативни социални, технологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на тази концепция, като инструмент/и за териториално развитие на селските райони за подобряване на техните икономически, социални и/или екологични условия.

Дейностите се приемат за насочени към създаване на „интелигентни селища“, когато са:

- свързани с подкрепа на иновативни решения за създаване на устойчиви модели – интелигентни еко селища, социални селища, IT селища и др., ландшафтно планиране и реконструкция на стари сгради – използването на стари сгради или налични парцели в полза на местната общност;
- свързани с дигитализация и подобряване на телекомуникационната свързаност с цел устойчиво развитие на територията;
- свързани с подобряването на условията за живот, които биха довели до задържане на

населението и привличане на нови жители;

В рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“, кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, както и в паркове.

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Допустими за услуги за широко обществено ползване са дейности, извършвани върху имоти публична общинска собственост.

За да отговарят на условия за допустимост инвестиционните операции ще се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда. В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане.

Допустими са само проекти, за които е представен „Анализ разходи-ползи“ (финансов анализ), от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.

Допустими разходи:

Подкрепа в рамките на мярката се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС)2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Допустимите разходи,включват:

1. Разходи, свързани с прякото изпълнение на строително-монтажни работи;
2. Разходи, свързани с оборудване и/или обзавеждане;
3. Непредвидени разходи, възникнали в резултат на работи и/или обстоятелства, които не са могли да бъдат предвидени при първоначалното проектиране. Същите не могат да надхвърлят 5% от одобрените разходи по т.1;
4. Нематериални активи – инвестиции в компютърен софтуер.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от

общия размер на допустимите разходи по проектното предложение. Разходите, свързани с консултации по разработване на „Анализ разходи-ползи“ (финансов анализ) и окомплектоване на пакета от документи и консултантски услуги, свързани с изпълнението и отчитане на дейностите по проекта до изплащане на помощта, не следва да надхвърлят 5 % от стойността на допустимите разходи.

Финансови параметри на проектите:

- **Минималният размер** на общите допустими разходи за един проект е 15 000 евро
- **Максималния размер** на общите допустими разходи за един проект е 200 000 евро

Интензитет на финансовата помощ:

Финансовата помощ е в размер на **100 %** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи

Критерии за подбор на проекти, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

Избраните критерии за подбор на проекти целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и заложените цели в Стратегията за ВОМР, като се приоритизират проекти както следва:

№	Критерии за подбор/оценка	Максимален брой точки
1	Брой население на територията, което ще се възползва от допустимите дейности по проекта: до 500 души. – 5 т., от 501 до 1500 души - 10 т.; от 1501 – до 3000 души – 20 точки , над 3000 души - 30 Броят на населението се отчита по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване; Отчита се сбора от населението само на населеното място/населените места, което ще се възползва от инфраструктурата по проекта.	30
2	Проекти, включващи дейности за създаването на „интелигентни селища“ („Smart-villages“) - над 30 % от инвестициите по проекта са за дейностите са насочени към създаване на „интелигентни селища“, по смисъла на дефинициите, дадени в описанието на допустимите дейности.	20
3	Проекти, които са консултирани с обществени консултативни съвети/местни общности/местни лидери на територията на МИГ и са получили тяхното одобрение по отношение на значимостта и ползите от планираната инвестиция в публични услуги и местна инфраструктура.	20
4	Проекти, приобщаващи уязвими общности, при които е налице концентрация на проблеми, създаващи риск от бедност, социално изключване и маргинализация.	20

5	Проекти с включени инвестиции в елементи за достъпна среда в обществени територии, сгради и/или съоръжения.	10
Общ максимален брой точки:		100

Подпомагат се проекти, които са получили **минимален брой от 10 точки** по критериите за подбор.

За проекти, получили еднакъв брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва съобразно получения брой точки по отделните критерии за оценка в низходящ ред по списъка, посочен по-долу. В случай, че проектните предложения отново получат равен брой точки по съответния критерий за оценка, същите ще бъдат класирани съобразно получения общ брой точки по критериите за оценка по следващия критерий от следният списък:

1. Критерий 1. Брой население на територията, което ще се възползва от допустимите дейностите по проекта.
2. Критерий 4. Проекти, приобщаващи уязвими общности, при които е налице концентрация на проблеми, създаващи риск от бедност, социално изключване и маргинализация.
3. Критерий 3. Проекти, включващи дейности за създаването на „интелигентни селища“ („Smart-villages“).

Подборът на проекти ще се извършва при спазване на хоризонталните политики на Европейския съюз.

МИГ ще прилага процедура за подбор на проекти в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство и указанията на УО.

МЯРКА 5 „ПОДКРЕПА НА СЕЛСКАТА САМОБИТНОСТ, ТРАДИЦИИ, КУЛТУРА И ПРИРОДА“

Цел:

Развитие на териториална идентичност и позициониране на база на специфичния и неизползван потенциал за развитие на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Мярката съответства на идентифицираните в проучванията и анализите на територията проблеми, нужди и бъдещи действия и по конкретно:

- Липса на систематично изследване и подкрепа за съхраняване, реклама и икономизиране на местното природно богатство, културно - историческо наследство, традиции и типични продукти;
- Липса на успешен брандинг и недостатъчно позициониране на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ ;
- Необходимост от развитие на: териториална идентичност и маркетинг на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ и подкрепа за развитие

на нови съвременни форми за опазване и популяризиране на местните културно-исторически и природни ресурси и типичните местни изделия, продукти и храни и тяхното развитие и предаване към следващите поколения; интегрирано съхраняване, сертифициране и популяризиране на местното културно, историческо и природно наследство, изделия и храни; подкрепа за представяне, социализация, валоризация и дигитализация на обектите на културно-историческото и природното наследство.

Допустими кандидати:

- Община „Тунджа“ и Община Сливен;
- Юридически лица с нестопанска цел, регистрирани по Закона за ЮЛНЦ;
- Читалища, регистрирани по Закона за народите читалища;

Юридическите лица - кандидати за финансова помощ трябва да имат седалище на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

Изискването към кандидатите за седалище на територията на действие на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ не се отнася за:

- Общините в обхвата на селските райони на Република България, които имат седалище в съответния областен град - община „Тунджа“;
- Общините, които участват в МИГ с населени места без общинския център – град с население над 30 000 жители - Община Сливен;

Допустими дейности:

Мярката подкрепя само ”меки” неикономически инвестиционни дейности, които следва да допринасят за постигането на нейната цел:

1. Проучвания, свързани със създаването на нов местен туристически продукт, обединяващ местното културно наследство, местните изделия и храни;
2. Съхраняване, възстановяване и поддържане на обекти с местно значение от културно-историческото наследство на района, свързани с местната памет и териториална идентичност, както и на терените около тях;
3. Маркетингови, промоционални и информационни дейности, свързани със създаването и популяризиране на местен туристически продукт и местни, свързани с традициите, народния бит и културно-историческото наследство на територията изделия, услуги и занаяти, включително, но не изчерпателно:
 - Подпомагане на провеждането на местни празници, обичаи и традиции;
 - Създаване, съхраняване или обогатяване на сбирки - исторически, етнографски и др.;
 - Провеждане на специални промоционални и информационни кампании за нов туристически продукт.
4. Дейности по съхраняване, идентифициране, възстановяване, дигитализиране и обновяване на природното и културно наследство на територията.

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на „МИГ Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“.

За да отговарят на условия за допустимост проектите следва да се предхождат от оценка

на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда. В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане.

Допустими са само проекти, за които е представен „Анализ разходи-ползи (финансов анализ), от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.

Допустими разходи

Допустими по мярката са:

1. Разходи за закупуване на оборудване и обзавеждане във връзка с маркетинг, популяризиране и сертифициране на местното наследство, изделия и храни;
2. Закупуване и реставрация на експонати и оборудване за етнографски, исторически и други експозиции;
3. Разходи за закупуване на: материали, консумативи, оборудване, обзавеждане, инвентар, инструменти и облекла за местните фолклорни състави;
4. Разходи, свързани с проучване, съхраняване, дигитализиране, идентифициране, възстановяване и обновяване на природното и културно наследство на територията, вкл. паметници на културата с местно значение;
5. Разходи за организация и провеждане на различни събития, популяризиращи и утвърждаващи местната териториална идентичност, във връзка с местни обичаи и традиции - провеждане на фестивали, събори, празници, обичаи и други събития, свързани с местното наследство;
6. Разходи за маркетингови и информационни дейности, свързани с популяризиране на местното наследство, фолклор, изделия и храни (проучвания, маркетингови стратегии издаване на брошури, дигитални, публикации, филми, семинари, и др.);
7. Разходи за външни услуги;
 - наем на помещения и апаратура;
 - други надлежно обосновани разходи за външни услуги, необходими за изпълнението на дейностите по проекта.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение. Разходите, свързани с консултации по разработване на „Анализ разходи-ползи“ (финансов анализ) и окомплектоване на пакета от документи и консултантски услуги, свързани с изпълнението и отчитане на дейностите по проекта до изплащане на помощта, не следва да надхвърлят 5 % от стойността на допустимите разходи.

Финансови параметри

- **Минимален размер** на допустимите разходи за проект – 3000 евро.
- **Максимален размер** на допустимите разходи за проект – 30 000 евро.

Интензитет на финансовата помощ

Финансовата помощ е в размер **на 100 %** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи

Критерии за подбор на проекти, тяхната тежест и минимален праг за одобрение:

Избраните критерии за подбор на проекти целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и заложените цели в Стратегията за ВОМР, като се приоритизират проекти 1както следва:

№	Критерии за подбор/оценка	Максимален брой точки
1	Дейностите по проекта насърчават съвместно участие на различни групи заинтересовани страни – местни власти, стопански сектор, социални и граждански групи, местни лидери и културни институции и осигуряват пренасянето на културен опит, знания, умения и традиции и приемственост между поколенията.	30
2	Проектът създава предпоставки за осмисляне и разнообразяване на свободното време на децата и младите хора в населеното място/населените места	10
3	Проектът включва комбинирани дейности по опазване и популяризиране на местни продукти, услуги, природно, историческо и културно наследство	20
4	Проектът създава предпоставки за активен социален и културен живот на хората от различни възрастови и социални групи.	10
5	Проектът е консултиран с обществени консултативни съвети/местни общности/местни лидери на територията на МИГ и е получил тяхното одобрение по отношение на значимостта и ползите от планираните дейности	10
6	Дейностите по проекта пресъздават уникалните местни изделия, природно, историческо и културно наследство по иновативен и нетрадиционен начин, отразяващ съвременните методи за анимация на териториите	10
7	Дейностите по проекта включват участие на доброволци, хора с увреждания и/или малцинствени групи	10
Общ максимален брой точки:		100

Подпомагат се проекти, които са получили **минимален брой от 10 точки** по критериите за подбор.

За проекти, получили еднакъв брой точки, за които е наличен частичен разполагаем

бюджет, класирането се извършва съобразно получения брой точки по отделните критерии за оценка в низходящ ред по списъка, посочен по-долу. В случай, че проектните предложения отново получат равен брой точки по съответния критерий за оценка, същите ще бъдат класирани съобразно получения общ брой точки по критериите за оценка по следващия критерий от следният списък:

1. Критерий 1. Дейностите по проекта насърчават съвместно участие на различни групи заинтересовани страни – местни власти, стопански сектор, социални и граждански групи, местни лидери и културни институции и осигуряват пренасянето на културен опит, знания, умения и традиции и приемственост между поколенията.
2. Критерий 3. Проектът включва комбинирани дейности по опазване и популяризиране на местни продукти, услуги, природно, историческо и културно наследство.
3. Критерий 2. Проектът създава предпоставки за осмисляне и разнообразяване на свободното време на децата и младите хора в населеното място/населените места.

Подборът на проекти ще се извършва при спазване на хоризонталните политики на Европейския съюз.

МИГ ще прилага процедура за подбор на проекти в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство и указанията на УО.

МЯРКА 6 „СЪТРУДНИЧЕСТВО И ПОДГОТВИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ ЗА НЕГО“

Финансовата помощ за дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за него се предоставя по условията и реда на Раздел III. „Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕФСУ

Допустими дейности

Допустимите дейности следва да допринасят за развитието на териториите на МИГ, чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти и включват:

1. Разработване на съвместен продукт/услуга/действие, вкл. разходи за материални и нематериални активи;
2. Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/действие;
3. Реализиране на промоционални и маркетингови кампании;
4. Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта;
5. Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции, публикуване и излъчване в медиите;
6. Дейности по координация (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за настанова и храна, хонорари за експерти, разходи за превоз, разходи за комуникация).

Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- да са свързани и да водят до развитието на териториите, обхванати в конкретните стратегии на МИГ;
- да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите

за ВОМР на съответните местни инициативни групи и СПРЗСР;

- да се изпълняват съгласно сключено споразумение между най-малко двама партньори МИГ от България и/или МИГ, изпълняващи стратегии за ВОМР от друга държава – членка от ЕС;
- в партньорството за дейностите по сътрудничество могат да участват и други юридически лица от страната и чужбина със собствен финансов принос.

Допустими разходи

За дейности за сътрудничество и подготовка за него са допустими следните разходи за:

1. разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. материални и нематериални инвестиции;
2. строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;
3. други материални и нематериални активи;
4. изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища;
5. възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности, включително за преводачи;
6. възнаграждения, свързани с координацията на планираните дейности наслужители на МИГ;
7. промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга;
8. организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи;
9. информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции;
10. публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели;
11. командировки на служителите на МИГ, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);
12. преводи (писмени и симултанни);
13. пощенски и куриерски услуги;
14. такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта.

Съгласно финансовия план на Стратегията за ВОМР общият размер на БФП по мярката е 179 446.00 лева.

НЕЙНОТО ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ

Допустими дейности:

Дейности за управление, мониторинг и оценка на стратегиите съгласно чл. 34, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и дейности, свързани с популяризирането на стратегиите за ВОМР:

1. Допустими за извършване са дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР, включително улесняването на обмена между заинтересованите страни, съгласно одобрената стратегия
2. Допустими за извършване са дейности по популяризиране на стратегии за ВОМР, съгласно одобрената стратегия.

Допустими разходи:

За управление, мониторинг и оценка на стратегиите и тяхното популяризиране са допустими следните разходи:

А. Разходи за управление, мониторинг и оценка на Стратегията за ВОМР

1. разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт;

2. разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти, счетоводно обслужване);

3. непреки разходи:

а) за услуги, непряко свързани с прилагането на стратегията (правни, одиторски);

б) разходи за наем на офис;

в) разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис, застраховане на дълготрайни материални активи по смисъла на чл. 50, т. 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане, закупени със средства от настоящия или предходния програмен период по подхода ВОМР);

г) разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;

д) разходи за закупуване на гориво за лек автомобил;

е) други непредвидени оперативни разходи.

4. разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);

5. разходи за закупуване на офис оборудване, обзавеждане и софтуер;

6. разходи за закупуване на един лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места, ако МИГ няма такъв или има закупен преди 2016 г

7. разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган връзка с прилагането на стратегията за местно развитие;

8. разходи, свързани с публични отношения (разходи за организиране на срещи на

МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ);

9. разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ;
10. финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на една сметка и такси за издаване на изискуеми документи;
11. разходи за мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР.

Б. Разходи за популяризиране на стратегията за ВОМР:

1. разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания);

2. разходи за популяризиране, информиране и публичност:

а) за създаване и поддръжка на интернет страница;

б) за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;

в) отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;

г) преводи;

д) изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ;

е) свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления;

ж) други разходи за популяризиране, информиране и публичност.

3. разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и отчитане на проекти и други, свързани с популяризиране на стратегията за ВОМР и прилагане на подхода.

Изисквания по отношение на разходите за управление, мониторинг и оценка на СВОМР и нейното популяризиране:

- Разходите, предвидени за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране не може да надвишават 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията;
- Разходите за популяризиране на стратегията са най-малко 20 на сто от общия размер на разходите по мярката;
- Непреките разходи не надвишават 15 на сто от средствата за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт;
- Средствата се планирани до 30 септември 2029 г., като за последната година се планират най-малко 10 на сто от общия размер по мярката.

Общ размер на планираните средства до 30.09.2029 г.: 749 988,50 евро, в това число:

- За дейности по управление, мониторинг и оценка на Стратегията за BOMP: 599 990,80 евро
- За дейности по популяризиране на Стратегията за BOMP: 149 997,70 евро.

Разпределението на средствата по мярка „Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране“ по години за целия период на изпълнение на СВOMP е посочено в отделен документ, съгласно Приложение № 3 от документите към Условието за кандидатстване.

6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР:

Код на мярката	Име на мярката	Общо за периода на стратегията	
		евро	%
1	Инвестиционна подкрепа за развитието и запазването на устойчиво селскостопанско производство	448 965,40	14.97
2	Инвестиционна подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на преработката на селскостопанска продукция	129 998,00	4.33
3	Инвестиционна подкрепа на развитие на неселскостопански дейности	386 587,79	12.88
4	Инвестиционна подкрепа за развитие на обществените услуги и местната инфраструктура	1 124 842,14	37.50
5	Подкрепа за селската самобитност, традиции, култура и природа	67 822,87	2.26
6	Мярка „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“	91 749,28	3.06
7	Мярка „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране“ (До 25% от средствата на ред „Общо средства за стратегията от ЕЗФРСР“)	749 988.50	25.00
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА ОТ ЕЗФРСР	2 999 953,98	100%

Обосновка на предвидения финансов ресурс по мерките:

Разпределението на бюджета по мерките, включени в Стратегията за BOMP (СВOMP) е съобразено с основните цели, приоритети и специфични цели, свързани с развитието на територията, както и от потребностите, инвестиционните намерения, проектната

готовност и финансовите възможности за съфинансиране на дейностите от страна на потенциалните бенефициенти.

С оглед на големия брой населени места и идентифицираните нужди от подкрепа на публична инфраструктура и услуги на територията на МИГ, 37,50% (1 124 842,14 евро) от общия публичен принос на ЕЗФСР по СВОМР са насочени към Мярка 4 „Инвестиционна подкрепа за развитие на обществените услуги и местната инфраструктура“. Подобряването на качеството на живот в местните селски общности е определящо за развитието на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долната на Тунджа“. Инвестициите в областта на обществените услуги и местната инфраструктура се разглеждат от МИГ като ключов фактор за удовлетворяване на изискванията на местните общности и особено на по-младото поколение относно качеството на живот.

Селското стопанство и свързаната с него преработка на земеделска продукция е водещ отрасъл на територията на МИГ. Това обуславя заделянето на по-голямата част от ресурса, предназначен за бизнес подкрепа за инвестиции в земеделски дейности, както и за такива, насочени към преработка/маркетинг на селскостопанска продукция. По Мярка 1 „Инвестиционна подкрепа за развитието и запазването на устойчиво селскостопанско производство“ са планирани 448 965,40 евро, което е 14,97 % от общия публичен принос на ЕЗФСР по СВОМР. На територията на МИГ «Тунджа-Сливен Долина на Тунджа» са регистрирани над 1800 земеделски стопанства. При по-голямата част от тях материално техническата база за селскостопанско производство и съхранение на продукцията е силно амортизирана и морално остаряла, липсват и достатъчно възможности за осигуряване на инвестиции за тяхното обновяване, вкл. такива насочени към опазване на компонентите на околната среда. Това води до ниска ефективност на земеделското производство и намаляване на перспективите за растеж в един традиционен отрасъл, който има голямо значение за територията на МИГ с оглед на обективните географски характеристики, земеползване и икономическа структура, човешки ресурси и нагласи на местното население. По Мярка 2 „Инвестиционна подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на преработката на селскостопанска продукция“ са планирани 129 998,00 евро, което е 4,33 % от общия публичен принос на ЕЗФСР по СВОМР.

Подпомагането на инвестиции за неземеделски дейности на земеделски стопани, така и на други съществуващи или нови микропредприятия, несвързани със селскостопанското производство и преработка, ще улесни навлизането им в сектори с потенциал за пазарен растеж. Това ще доведе до допълнителни доходи за населението, ще смекчи проблема със сезонната заетост и миграционните процеси на територията на МИГ. Подкрепата за инвестиции в развитието на неземеделски дейности е важен инструмент за подобряване на конкурентоспособността и потенциала за създаване на заетост, а оттам – за подобряване на качеството на живот на територията. С оглед на това по Мярка 3 „Инвестиционна подкрепа на развитие на неселскостопански дейности“ са планирани 386 587,79 евро, което е 12.88% от общия публичен принос на ЕЗФСР по СВОМР.

С оглед на спецификата, характера и мащаба на инвестициите по Мярка 5 „Подкрепа за селската самобитност, традиции, култура и природа“ от общия финансов ресурс на

СВОМР са заделени като принос 2,26% - 67 822,87 евро. Мярката съответства на идентифицираните в проучванията и анализите на територията проблеми, нужди и бъдещи действия и по конкретно на необходимост от развитие на: териториална идентичност и маркетинг на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ и подкрепа за развитие на нови съвременни форми за опазване и популяризиране на местните културно-исторически и природни ресурси и типичните местни изделия, продукти и храни и тяхното развитие и предаване към следващите поколения; интегрирано съхраняване, сертифициране и популяризиране на местното културно, историческо и природно наследство, изделия и храни; подкрепа за представяне, социализация, валоризация и дигитализация на обектите на културно-историческото и природното наследство.

Като цяло Стратегията за ВОМР се явява балансирана по отношение на общо разпределените средствата за публични и частни инвестиционни мерки, което е видно от представените по-горе процентни отношения по отделните мерки.

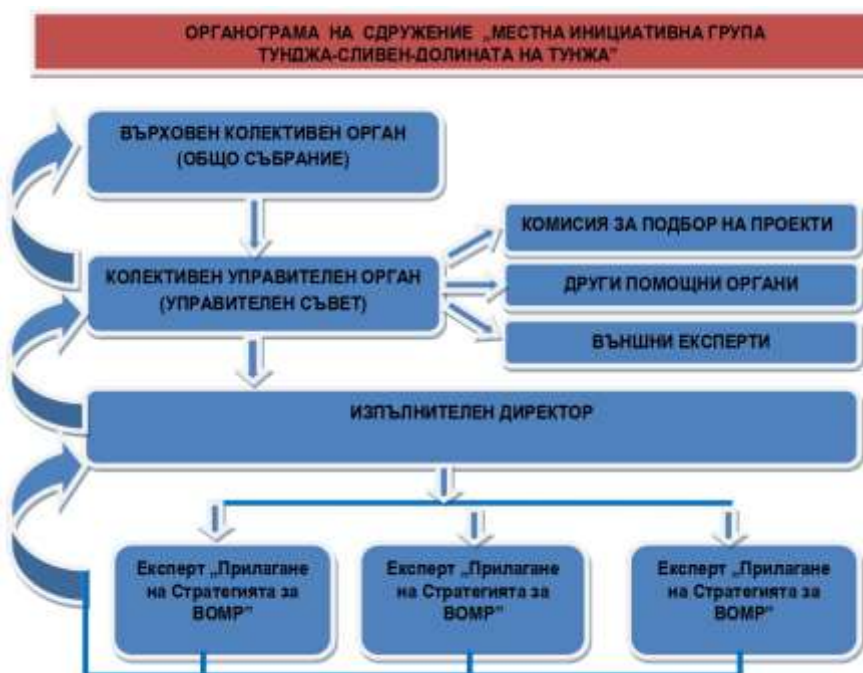
Сътрудничеството между Местните инициативни групи на национално и европейско ниво дава нови и иновативни възможности за постигане целите на подхода ВОМР, разширява възможностите за обмен на опит и ноу-хау и насърчава изграждането на мрежи, както между МИГ, така и между членовете на МИГ. Предвиждайки средства по Мярка 6 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него в размер на 91 749,28 евро (3,06% от общия бюджет на СВОМР), МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ ще има възможност да реализира съвместни дейности, които ще са от полза за територията на МИГ, позволявайки обмяната на опит и въвеждането на добри и иновативни практики в развитието. Определянето на размера на средствата стъпва на досегашния опит на МИГ при формиране на бюджетите на дейностите за сътрудничество по изпълнени към момента проекти.

Средставата, планирани по Мярка „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране“ са 25% от средствата на ред „Общо средства за стратегията от ЕЗФРСР на финансовия план, което е в съответствие с ограничителното условие, поставено в Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001 по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023 – 2027 г.

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: (не повече от 6 страници);

7.1. Организационна структура на МИГ:

- Организационна
структура/схема.

Фиг.4 Органограма на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“

7.2. Управление на МИГ:

- Органи за
управление и
контрол;

Органите за управление на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ са формирани съгласно ЗЮЛНЦ на две йерархични нива – върховен колективен орган (Общо събрание) и колективен управителен орган (Управителен съвет). И за двата органа е спазено изискването на ниво вземане на решения нито публичните органи, нито която и да било от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни от стопанския и нестопанския сектор, да не представлява повече от 49 % от правата на глас.

Общото събрание се състои от 37 члена, от които двама члена са представители на публичния сектор (община „Тунджа“ и община Сливен), 17 члена са представители на стопанския сектор и 18 члена са представители на нестопанския сектор. Съотношението между така изброените сектори е 5,4% : 46 % : 48,6 %.

В състава на Общото събрание са представени 25 населени места от общо 47 на територията на МИГ, което съставлява 53% .

В състава на Общото събрание относителният дял на жените е 46%, а относителният дял на мъжете е 54%. Делът на младите хора до 40 години е 11 % .

В Общото събрание са представени различни заинтересовани страни от трите сектора на партньорството: общини, читалища, ЮЛНЦ по ЗЮЛНЦ, земеделски производители, МСП от неземеделския сектор,

	както и представител на малцинствена група (ромска общност) и уязвима група. Включени са и физически лица – представители на неформални граждански групи. По такъв начин от общо идентифицирани 10 групи заинтересовани лица от трите основни сектора, в състава на Общото събрание са включени 8 групи, което съставлява 80% от всички идентифицирани в анализа групи заинтересовани лица. С отчитане на необходимите компетенции и когато това е приложимо, членове на Общото събрание ще бъдат включвани в състава на Комисията за подбор на проекти. Списъкът на членовете на Общото събрание на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е приложен към Формуляра за кандидатстване в ИСУН. Правомощията на Общото събрание, вкл. по отношение на Стратегията за ВОМР, редът и начина за вземане на решения са посочени в чл. 22- чл.31 на Устава на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“, наличен по партидата на Сдружението в Търговския регистър и регистър на ЮЛНЦ - https://portal.registryagency.bg/ , както и на Интернет страницата на МИГ - https://tundzhaleader.org/site/ . Управителният съвет (УС) на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е колективният управителен орган на сдружението и се състои от 5 лица – членове на Сдружението, от които един представител на публичния сектор и по двама представители на стопанския и нестопанския сектор. В Управителния съвет: - относителният дял на публичния сектор е 20%, относителният дял на стопанския сектор е 40%, относителният дял на нестопански сектор е 40% - относителен дял на жените е 60%, а относителния дял на мъжете е 40% - относителният дял на младите хора до 40 години е 20% Списъкът на членовете на Управителния съвет на МИГ „Тунджа–Сливен-Долината на Тунджа“ е представен в приложение към Формуляра за кандидатстване в ИСУН. В УС са представени различни заинтересовани страни от трите сектора на партньорството община, читалище, ЮЛНЦ по ЗЮЛНЦ, земеделски производител, МСП от неземеделския сектор. Правомощията на Управителния съвет, вкл. по отношение на Стратегията за ВОМР, редът и начина за вземане на решения са посочени в чл. 32-чл.37 на Устава на МИГ „Тунджа–Сливен-Долината на Тунджа“, наличен по партидата на Сдружението в Търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ- https://portal.registryagency.bg/, както
--	---

	и на Интернет страницата на МИГ- https://tundzhaleader.org/site/ . Трима от общо петте члена на Управителния съвет на МИГ, в състава си към момента на кандидастване пред УО на СПРЗСР 2023-2027 по процедура № BG06AFSP001-01.001 са участвали в управлението и на двете Стратегии на МИГ - на Стратегията за местно развитие 2007-2013 (еднофондова) и на Стратегията за BOMP 2014-2020 (многофондова).
- Описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.	Числеността, позициите и персоналният състав на екипа на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ е определен с решение на Управителния съвет. Персоналът на МИГ се състои от 4 лица и включва следните позиции, посочени в органограмата- фиг.4 по т.7.1: Изпълнителен директор и трима Експерти по прилагане на Стратегията за BOMP. Изискванията към лицата, предложени за тези позиции са съобразени с минималните изисквания, спрямо персонала на МИГ, посочени в точка 11.1 на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001 по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023 – 2027 г. Изпълнителният директор трябва да има: • завършено висше образование, най-малко степен „магистър“; • трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко 5 години; • управленски опит най-малко две години или най-малко три години опит като експерт в МИГ/МИРГ по прилагане на стратегия за BOMP; • опит в реализиране на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди лева, финансирани от ЕС или от други международни донори. Правомощията на изпълнителния директор са разписани в Устава на МИГ „Тунджа- Сливен-Долината на Тунджа“ и в длъжностната му характеристика към трудовия договор. Лицето, предложено за Изпълнителен директор на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ притежава управленски опит за период над 5 години, специфичен опит по ЛИДЕР/BOMP като изпълнителен директор на МИГ, изпълнявала стратегия по подхода ЛИДЕР/BOMP и има опит в изпълнението наблюдението, контрола или отчитането на проекти по ПРСР/Програми, финансирани от други

	европейски фондове над 5 години. Експертите по прилагане на стратегията за ВОМР трябва да имат: • завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“; • трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко две години. Един от експертите по прилагане на стратегията за ВОМР има опит в изпълнението, наблюдението, контрола или отчитането на проекти по ПРСР/Програми, финансирани от други европейски фондове над 5 години. Служител на МИГ може да бъде физическо лице, което: - не е член на колективния управителен орган или на контролния орган на МИГ и не е свързано лице с член на колективния управителен орган или на контролния орган на МИГ по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, с изключение на случаите работодател и работник; - не е общински съветник, кмет, заместник-кмет или служител на централна или териториална администрация на изпълнителната власт, на местната власт или на публично лице; - не е лице, което лично или в качеството си на собственик, управител или контролиращ друго лице предоставя консултантски услуги на същата МИГ, свързани с прилагането на стратегия за ВОМР за периода 2023 – 2027. ○ Към Формуляра за кандидатстване в ИСУН са приложени писмени споразумения за последващо наемане на трудов договор с лицата, посочени за заемане на изброените по-горе позиции в екипа на МИГ. ○ Документите, доказващи покриване на посочените по-горе изисквания по отношение на лицата, предложени за съответните позиции са приложени към Формуляра за кандидатстване в ИСУН. ○ Функционалните задължения, отговорности и взаимодействия за отделните позиции са описани подробно в приложените към Формуляра за кандидатстване в ИСУН длъжностни характеристики.
7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:	
<i>-Административен капацитет;</i>	МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ (с предишно наименование МИГ „Тунджа“) е учредена на 29 януари 2010 година в рамките на реализацията на проект № 431-2-03-30 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциална местна инициативна група на територията на Община „Тунджа“, област Ямбол“, изпълняван от община „Тунджа“ и финансиран по под-мярка

	431-2 на Програмата за развитие на селските райони (2007-2013) по договор № РД 50-235 / 03.06.2009. В изпълнение на договор № РД50-141/13.10.2011 година МИГ „Тунджа“ успешно приложи своята първа Стратегия за местно развитие за периода 2011-2015 година. МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ има изграден капацитет за прилагане на СВОМР на база натрупания към момента опит свързан с изпълнението на две стратегии за местно развитие: Стратегия за местно развитие на територията на община „Тунджа 2011-2015 , финансирана по Договор № РД 50-141 / 13.10.2011 г. (еднофондова) и изпълнението на многофондова Стратегия за ВОМР за периода 2014-2020, финансирана по споразумение РД 50-39 от 23.04.2018 г. Общо към Стратегията за местно развитие (СМР) за периода 2011-2015 година са договорени 61 проекта на стойност 3 034 373 лева - 98,37% общия бюджет на СМР за финансиране на проекти . Стратегията за ВОМР за периода 2014-2020 е многофондова с осигурен финансов ресурс от „Програма за развитие на селските райони“ 2014 – 2020 г., Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 - 2020, Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г., Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г. и Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020. Към момента са сключени 61 договора с обща стойност БФП 7 596 152.50 лева, като процентът на договаряне е 93.37% . МИГ „Тунджа има богат опит и в изпълнението на други проекти и програми. В периода 2013-2015 са изпълнени три проекта по мярка 421”Вътрешно териториално и транснационално сътрудничество” : - о Проект «Подкрепа за развитие на местното производство и туризъм в селските райони на Югоизточна България» - о Проект „Биоземеделие – новите предизвикателства в развитието на местни земеделски продукти с добавена стойност“ - о Проект „Младежка Лидер-мрежа за развитие на селските райони” Проектите са реализирани в сътрудничество и партньорство с МИГ от България, Полша, Гърция. През 2013 година МИГ „Тунджа“ успешно изпълни проект “Устойчиво енергийно развитие на селските райони” по Програмата за трансгранично сътрудничество България -Турция 2007-2013 г. Основната цел на проекта бе да се популяризират нови и ефективни
--	---

	технологии за оползотворяване на отпадни суровини от земеделски дейности. Дейностите включваха обмен на опит и популяризиране на водещи практики в областта на оползотворяване на биомаса от селскостопанското производство, като източник на “зелена” енергия. Проектът бе реализиран в партньорство с Агенция за развитие на регион Тракия «ТРАКАВ»-Република Турция и Община “Тунджа”. През 2014 -2015 е изпълнен втори трансграничен проект „Към качествен живот с рециклиране“ съвместно с „Асоциация на млекопроизводителите от Одрин, район Централен и област Сулоглу” - Турция. Общата цел на проекта е опазването на околната среда в селските райони на трансграничния регион. В рамките на проекта са закупени и предоставяни на земеделски производители от област Одрин (20 пилотни села) и община „Тунджа“ (10 пилотни села) специализирани контейнери за съхраняване на химически опасни отпадъци от земеделската дейност. От 2013 година МИГ „Тунджа“ е доставчик на социални услуги и от началото на месец юни 2013 до края на месец април 2016 година реализира проект „Социална закрила чрез обществените трапезарии в малките населени места”, финансиран от фонд „Социална закрила” към МТСП. Чрез този проект МИГ „Тунджа“ разшири влиянието си на територията и сред хората, опознавайки нуждите и влизайки в директен контакт с лица от уязвими групи. През 2024 година Сдружение „МИГ Тунджа – Сливен – Долината на Тунджа” реализира съвместно с община Тунджа проект по Договор № BG 05FMOP001-5.001-0145 за дейности по предоставяне на "Топъл обяд", финансиран от Агенцията за социално подпомагане. През периода 2014-2020 година МИГ “Тунджа” е изпълнила, в качеството си на водещ партньор проект за съвместни действия за вътрешно териториално сътрудничество с МИГ „Котел, Сунгурларе и Върбица“ "Традиции и иновации за промотиране на местна идентичност" с код в ИСУН BG06RDNP001-19.083-0005 и транснационален проект за съвместни действия – „Еко кошница, моля!“ в партньорство с МИГ „Елхово-Болярово“ и МИГ „Балчик-Генерал Тошево“ и пет словенски местни инициативни групи – с код в ИСУН BG06RDNP001-19.607-0001. В процес на изпълнение е проект за вътрешно териториално сътрудничество „Магията на българската храна“ в партньорство с шест български местни инициативни групи - с код в ИСУН BG06RDNP001-19.607-0022. През 2023 година е изпълнен проект с рег. № в ИСУН BG06RDNP001-19.610-0029 „Подготвителни дейности за разработване на местна стратегия за BOMP за програмен период 2023 – 2027 г. по
--	--

	Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. На 7 март 2025 година МИГ „Тунджа – Сливен – Долината на Тунджа“ сключва административен договор за изпълнение на проект BG05SFPR001-1.004-0045 „В свят различен, можеш да си автентичен“ - интеркултурно образование на учениците в малките населени места в община „Тунджа“ чрез култура, наука и спорт“, финансиран от Програма "Образование" 2021-2027 по процедура BG05SFPR001-1.004. Проектът ще се изпълнява в рамките на 24 месеца в периода до 7 март 2027 г. Реализираните досега изпълнявани към момента проекти от МИГ „Тунджа – Сливен – Долината на Тунджа“ (без да се включва прилагането на СМР за периода 2007-2013 г и СВОМР за периода 2014-2020) са за близо 1 000 000 лева.
- Материално – технически капацитет;	С оглед на ефективното и качествено прилагане на Стратегията за ВОМР са създадени необходимите материално-технически условия за ефективна работа на МИГ в полза на местните общности: самостоятелен офис в с.Генерал Инзово, община Тунджа, ул. „Опълченска“ № 2 с помещения, разположени на първи и втори етаж на сградата. Офисът разполага с необходимия брой и по функционалност помещения - работни помещения, заседателна зала, архив, санитарен възел. Помещението на първия етаж на сградата е с обособено работно място за експерт по прилагане на Стратегията ВОМР и е достъпно за хора с увреждания. Офисът е оборудван с компютърна, комуникационна и печатно-размножителна техника, съобразено с броя на членовете на екипа. Налична е интернет връзка. Интернет страница на МИГ https://tundzhaleader.org/site/ е важен инструмент за информиране на местните власти, НПО, бизнеса и населението на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“. МИГ „Тунджа – Сливен – Долината на Тунджа“ разполага с лек автомобил „Шевролет Орландо“, закупен със средства по подмярка 431-1 от ПРСР 2007-2013 през 2011 година.
- Финансов капацитет;	МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ разполага с начален собствен финансов ресурс от 75 000 лева за финансиране на разходите за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране. Сумата съставлява 5,11 % от размера на тези разходи. С решение на Общото събрание на по протокол № ОС - 3 / 2025 г.

	от проведено на 21 май 2025 година събрание е дадено съгласие 75 000,00 лева от предоставения кредит овърдрафт по разплащателна сметка на Сдружение „МИГ-Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ съгласно договор № ДК-094-007885-071 от 03.12.2018 да се ползва като финансов ресурс за изпълнение на дейностите по управление, мониторинг, оценка и популяризиране Стратегията за Водено от общностите местно развитие за периода 2023-2027г.
7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:	
Мониторингът представлява постоянен процес на натрупване на релевантни данни свързани с изпълнението на СВОМР на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“. Мониторингът има за цел да следи динамичното развитие на индикаторите и натрупаната информация да служи за периодична оценка. Мониторинговите данни се събират от източниците на информация за мониторинг. Разработената от МИГ система от индикатори, подробно описани в т. 4.2 на Стратегията за ВОМР дава възможност за количествено измерване на постиженията, както по отношение на цялостното изпълнение на Стратегията за ВОМР, така и по конкретни интервенции. Индикаторите са полезен инструмент, с който се проверява ефективността и последователността на планираните интервенции, от една страна, както и осъщественият напредък към постигане на целите, които тези интервенции си поставят, от друга. В етапа на изпълнение на Стратегията за ВОМР доброто количествено измерване служи като основа за осъществяване на ефективен мониторинг. За отчитане на напредъка в прилагането на Стратегията за ВОМР МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“, чрез своите органи за управление, ще осъществява процес на наблюдение и оценка, чиято основна задача е контрол на качеството на изпълнението на СВОМР като се осигурява информация за финансовите параметри и резултатите от прилагането на СВОМР с оглед отчитането на нейното изпълнение от една страна и взимането на решения по отношение дейността на МИГ и потенциалната необходимост от актуализация, от друга. Наблюдението е свързано със систематичното и постоянно събиране, анализ и използване на информация за целите на управлението на Стратегията за ВОМР и вземането на решения относно конкретни процеси и/или интервенции. Предвижда се осъществяване на мониторинг на няколко нива: 1. Мониторинг за цялостно изпълнение на Стратегията за ВОМР; 2. Мониторинг по мерки на Стратегията за ВОМР; 3. Мониторинг на проектите към Стратегията за ВОМР Въз основа на получената в процеса на наблюдение информация, МИГ ще изготвя годишна оценка, която е част от годишния доклад на МИГ. Оценката следва да даде отговор на следните въпроси:	
1	До каква степен е усвоен заложеният бюджет по мерки ?
2	Доколко балансирано върви прилагането на мерките?
3	До каква степен са обхванати територията на МИГ и различните групи бенефициенти?

4	До каква степен изпълнението на подпомогнатите проекти допринася за постигането на целите на Стратегията за ВОМР?
5.	Съблюдават ли се от страна на МИГ и бенефициентите с проекти към Стратегията за ВОМР хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060?
6	Какви проблеми са налице в процеса на изпълнение на проектите със сключени договори?
7	Какви проблеми са налице в процеса на администриране на Стратегията за ВОМР?
8	Какви мерки следва да бъдат предприети от страна на екипа и органите на управление на МИГ?

За да се даде отговор на посочените въпроси, процесът на наблюдение ще осигурява актуална информация за показатели, които се основават на количествените цели по мерки и бюджета на стратегията. За да могат да се вземат решения, наблюдението ще включва не само излагането на отклоненията, но и анализ на причините за същите.

Система за самооценка: МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ ще въведе и прилага система за самооценка. Това се налага и поради значимата роля, която следва да има местната общност в реализацията на Воденото от общностите местно развитие. МИГ ще извършва самооценка чрез базовите индикатори, както и чрез финансовите индикатори, индикаторите за продукт/дейност и индикаторите за резултат. Самооценка на работата на органите на МИГ и на изпълнителния екип на МИГ при реализация на СВОМР ще се извършват от екипа на МИГ. За организирането и извършването на оценката е отговорен Изпълнителният директор на МИГ. Годишната оценка се докладва на Управителния съвет от Изпълнителния директор на МИГ и се приема с решение на УС.

Процес на самооценка ще бъде извършван ежегодно (годишна оценка) като резултатите се включват в годишния доклад за напредъка и се публикуват на интернет страницата на МИГ.

За целите на самооценката ще бъдат използвани инструменти/набор от инструменти като: анализ на данни, интервюта, анкети, проучване сред местната общност, сравнение с добри практики, опит на други МИГ и други съотносими инструменти, базирани на принципите на подхода ВОМР.

Екипната работа на служителите на МИГ и взаимодействието между изпълнителния екип на МИГ и останалите негови органи ще е предпоставка за своевременно планиране и спазване на сроковете в графика и плановите.

Добрата подготовка, информираността и отговорността на работещите в МИГ ще е гаранция за спазване на изискванията на УО на СПРЗСР 2023-2027 и сроковете по Споразумението за изпълнение на Стратегията за ВОМР и Административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.

Прозрачността и отвореността към бенефициентите, както и работата по оказване на

подкрепя при тяхното кандидатстване и впоследствие - при изпълнението на финансираните проекти, ще бъдат гаранция за получаване на необходимата информация за попълване на информационната база данни на МИГ.

Приетите правила за управлението и мониторинга на изпълнението на СВОМР, оценяването на прогреса в изпълнението на СВОМР и самооценката ще позволят навременно прогнозиране и намиране на решение при евентуално възникване на бъдещи пречки, така че да бъде осигурено безпрепятствено постигане на целите на СВОМР.

При спазване на принципите за периодично и правилно целеполагане и екипност в работата, ще могат да се преодоляват евентуално възникналите форсмажорни обстоятелства, а при възникване на закъснения - те ще могат да се компенсират, без да се нарушават сроковете по изпълнение на договора.

След приключване на втората година от прилагане на Стратегията за ВОМР ще бъде извършена междинна оценка на изпълнението на Стратегията. В годината на приключване на прилагането Стратегията за ВОМР (2029 г.) МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ възлага изготвянето на последваща оценка на изпълнението на Стратегията

Междинната и последващата оценки се извършват от външни експерти и се приемат от Общото събрание на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“. Докладите от оценките се публикуват на интернет страницата на МИГ.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: (не повече от 2 страници)

Зачитане на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз:

При изпълнението на Стратегията за ВОМР МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ ще гарантира зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз (2016/C 202/02), Официален вестник на ЕС C202/387 от 07.06.2016 г.

Равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола ще се вземат под внимание и ще се насърчават през целия процес на изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на Стратегията за ВОМР.

Ще бъдат предприети съответните стъпки, за да се предотврати всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация, по време на подготовката, изпълнението, мониторинга, докладването и оценката на Стратегията за ВОМР, вкл. ще бъде гарантирана достъпността за хората с увреждания .

Целите на Стратегията за ВОМР ще се достигат съобразено с целта за насърчаване на устойчивото развитие, посочена в член 11 от ДФЕС, като се отчитат целите на ООН за

устойчиво развитие, Парижкото споразумение и принципът за ненаанасяне на значителни вреди и при пълно зачитане на достиженията на правото на Съюза в областта на околната среда.

- Прилагане на принципа на равенство между половете:

Принципът за равенство между половете ще бъде последователно интегриран в прилагането на Стратегията. Принципът на равенството не пречи на запазването в действие или приемането на мерки, предвиждащи специфични предимства в полза на по-слабо представения пол.

- Допринасяне за утвърждаване на принципа на равните възможности:

Включването на всички групи от населението на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ се гарантира чрез направения анализ на ситуацията по отношение наличието на уязвими групи и равните възможности, консултативните и промоционални дейности в процеса на разработване и, впоследствие, на прилагане на ВОМР. Представители на всички общности участваха в консултациите при изготвянето на стратегията и се очаква да се включат активно в процеса на нейното изпълнение.

- Създаване на условия за превенция на дискриминацията.

При прилагането на СВОМР ще бъдат положени специални усилия, за да се осигури информация и насоки за подпомагането по начин, който да гарантира достъпа и насърчи участието на представители на всички групи от населението на територията. Във всеки проект, където това е приложимо ще се изисква подсилване на аспектите във връзка с равните възможности на групите в неравностойно положение, включително ромското население и хората с увреждания.

Като допълнителна възможност за утвърждаване на принципа на равните възможности и създаване на условия за превенция на дискриминацията ще се използва и подкрепата на допълващото финансиране съгласно ПМС № 494 от 30.12.2024г. от Програма „Образование“ 2021-2027 и Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027.

Устойчиво развитие (защита на околната среда):

Устойчивото развитие е дългосрочно развитие, което отговаря на нуждите на настоящето, без да ограничава и нарушава възможността на бъдещите поколения да посрещат своите собствени потребности. Устойчивото развитие обединява два основни стремежа: постигане на икономическо развитие, осигуряващо нарастващ жизнен стандарт и опазване и подобряване на околната среда. ЕС се стреми към устойчив икономически растеж, повече и по-добри работни места и по-голяма сплотеност, но по начин, който съхранява света около нас за бъдещите поколения.

При разработването на Стратегията за Водено от общностите местно развитие и взето под внимание съществуващото ниво на екологично натоварване на природните елементи на територията (почви, вода, въздух) и чрез мерките се цели запазване и евентуално намаляване, а не увеличаване на степента на екологична натовареност на компонентите на природната среда.

Отчитайки това, Стратегията за Водено от общностите местно развитие си поставя за цел подобряване качеството на живот на територията на МИГ „Тунджа-Сливен-Долината на Тунджа“ като стъпва на едно интегрирано разбиране за качество на живот, базирано на концепцията за устойчиво развитие, вкл. изискванията за устойчив растеж, поставени в Документ „За размисъл към устойчива Европа до 2030 г.“ и отразено в палитрата на приоритетите и специфичните цели на стратегията. Предвидените в Стратегията за ВОМР мерки са насочени към насърчаване на икономическото развитие на територията от една страна, но и насърчаване опазването на околната среда, възстановяването на природното и културно наследство и утвърждаването на местната идентичност.

Благоприятните екологични условия са съществен фактор, влияещ на социално-икономическото развитие. В този смисъл защитата на околната среда е интегрирана в Стратегията за Водено от общностите местно развитие чрез въвеждането на общи изисквания и планирането на директни интервенции:

- Проекти, предвиждащи инвестиционни предложения, за които се изисква ОВОС по реда на ЗООС ще се одобряват само след положително решение и при съобразяване с препоръките от извършената оценки;

- Проектите, попадащи в територии от екологичната мрежа НАТУРА 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на ЗБР и съответните подзаконови нормативни актове, както и предвидените ограничения в решенията за определяне на местата и планове за управлението.

Като допълнителна възможност за опазване на околната среда ще се използва и подкрепата на допълващото финансиране съгласно ПМС № 494 от 30.12.2024г. от Програма „Околна среда“ 2021-2027.

Насърчаване на заетостта и конкурентоспособността:

Всички приоритети, специфични цели и мерки на Стратегията за Водено от общностите местно развитие са съобразени с политиките/действията на Общността по отношение на насърчаване на заетостта и конкурентоспособността. Целите и приоритетите на Стратегията за ВОМР, респективно планираните интервенции за бизнеса, са директно насочени към насърчаване на заетостта и конкурентоспособността.

Планирани цели и мерки, насочени към подобряване на конкурентоспособността на бизнеса от територията, и с поставен приоритет на проектите, създаващи работни места чрез критериите за оценка, с подкрепата на СПРЗСР 2023 – 2027. Като допълнителна възможност за насърчаване на заетостта и конкурентоспособността ще се използва и подкрепата на допълващото финансиране съгласно ПМС № 494 от 30.12.2024г. от Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021 – 2027 и Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027.

Съгласно чл. 19 на Споразумение за изпълнение на Стратегия за Водено от общностите местно развитие № РД50-100/28.01.2026г всички стойности в лева в одобрената стратегия са превалутирани съгласно чл. 27 от Закона за въвеждане на еврото в Република България.